

Vuodet
2016-2017

**VARMISTA ASUMISEN TURVA!
Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn
toimenpideohjelman (AUNE) väliraportti**

Jari Karppinen

Avainväki osk

25.5.2018

SISÄLLYS

1.	Taustaa	2
2.	Ohjelman sisältö	2
2.1.	Tavoite jatkaa asunnottomuuden vähentämistä	2
2.2.	Asunto ensin-periaate ohjaa käytännön työskentelyä.....	3
2.3.	Rahoitusta useasta lähteestä	4
2.4.	Toimijoita enemmän ja kohderyhmä entistä laajempi.....	4
2.5.	Sopimukset ja yhteistyöasiakirjat sitouttavat	6
2.6.	Organisaatorakenteella tuetaan vuorovaikutusta ja johtamista.....	6
2.7.	Keskeiset toimenpiteet.....	7
2.8.	Yhteiskehittämällä, eli yhdessä tekemällä ja oppimalla.....	8
3.	Seuranta, arviointi ja tilastoinnin haasteet	8
3.1.	Asunnottomuuden tilastointi kaipaa kehittämistä.....	8
3.2.	Uusien asunnottomien määrä kertoo ennaltaehkäisyn toimivuudesta.....	9
3.3.	Asiakaskohtainen asumisen seuranta – miten asuminen onnistuu?	10
3.4.	Seurantakysely kuvaa kaupunkien asunnottomuustyön tilannetta.....	10
4.	Keskeiset tuotokset - mitä olemme tehneet?	10
4.1.	Rahoitusta erityisesti asuntojen hankintaan ja kehittämishankkeisiin	10
4.2.	Työskentely käynnistyi erillishankkeissa	12
4.3.	Ennaltaehkäisevä asunnottomuustyö vahvistuu kaupungeissa.....	17
4.4.	Lisää asumisneuvoja ja kokemusasiantuntijoita.....	21
4.5.	Yli 1 200 uutta asuntoa asunnottomuustyöhön.....	22
4.6.	Yhteistä viestintää	23
5.	Keskeiset tulokset – mitä olemme saaneet aikaan?	24
5.1.	Asunnottomuus väheni ja asunnottomuuden kuva muuttuu	24
5.2.	Kolme neljästä asunnottomien palvelujen asukkaasta onnistui asumisessa	26
5.3.	Yhteiskehittämällä uusia toimintamalleja ja tuotteita	29
5.4.	Suomalaista asunnottomuustyötä arvostetaan maailmalla.....	30
5.5.	Häätöjen määrä käännettävä laskuun.....	31
6.	Tulevaisuuden hahmottelua.....	32
6.1.	Sote-uudistus haastaa asunnottomuustyön.....	32
6.2.	Asunnottomuustyö jatkuu ja kehittyy	33
	LIITTEET:.....	35

1. TAUSTAA

Asunnottomuutta kyettiin Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelmien 2008-2015 (Paavo I ja II) aikana vähentämään huomattavasti. Erityisesti väheni pitkäaikaisasunnottomien määrä. Ohjelmassa mukana olevissa kaupungeissa pitkäaikaisasunnottomuus laski 1 345 henkilöllä, eli 35 %. Tästä huolimatta asunnottomaksi ajautuu jatkuvasti uusia ihmisiä. Sektoroitunut palvelujärjestelmämme ei tue riittävästi asunnottomuuden varhaista tunnistamista ja ennaltaehkäisyä, vaan pahimmillaan jopa aiheuttaa asunnottomuuden uusiutumista ja hidastaa siirtymistä itsenäiseen asumiseen ja työelämään. Asunnottomuuden kitkeminen edellyttää entistä vahvempaa panostamista ennaltaehkäisyyn.

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (AUNE) valmistelu käynnistettiin osana Paavo 2 ohjelman toteutusta vuoden 2014 loppupuolella. Yhdessä asunnottomuustoimijoiden kanssa ideoitiin vapaamuotoisesti asunnottomuustyön tulevaisuuden suuntaa useammassa tapahtumassa. Ohjelman valmisteluun saatiin lisäeväitä vuonna 2014 toteutetusta Paavo-ohjelmien kansainvälisestä tutkija-arvioinnista. Vuonna 2015 julkaistussa arviointiraportissa¹ tutkijat suosittelivat tulevaisuudessa panostamaan erityisesti asunnottomuuden ennaltaehkäisyn tehostamiseen.

Virallisesti uuden asunnottomuusohjelman valmistelutyö käynnistettiin asuntoministerin pyöreän pöydän tapaamisessa 4.3.2015. Nuorten asunnottomuuden vähentämisen toimenpiteitä valmistelleen työryhmän (9.04.2015) esitykset päätettiin myös sisällyttää osaksi ohjelman valmistelutyötä. Keväällä 2015 hallitusohjelman liitteeseen kirjattiin asunnottomuustyöstä seuraavasti: ”Työtä asunnottomuuden vähentämiseksi jatketaan AUNE -työryhmän esitykset huomioiden”. Ehdotus uuden hallituksen asunnottomuuspolitiikaksi² valmistui kesäkuussa 2015. Talven 2015/2016 aikana ehdotusta jalostettiin kolmessa työryhmässä, joihin osallistui laaja joukko toimijoita kaupungeista, järjestöistä, yrityksistä ja valtiolta. Työryhmät antoivat ehdotuksensa toimenpideohjelman sisällöstä alkuvuodesta 2016. Valtioneuvosto teki istunnossaan 9.6.2016 periaatepäätöksen³ Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman toteuttamisesta vuosina 2016-2019.

2. OHJELMAN SISÄLTÖ

Ohjelmakokonaisuus on tiivistetty valtioneuvoston hyväksymään periaatepäätökseen, jossa kuvataan ohjelman päämäärä ja tavoitteet, kustannusarvio, tavoiteltavat vaikutukset, sekä varsinaiset toimenpiteet. Toimenpiteet luetellaan tämän raportin kappaleissa 2.7. ja toimenpiteiden toteutumista ja saavutettuja tuloksia tarkastellaan kappaleissa 4. ja 5. Ohjelmakausi on vuodet 2016-2019, eli ohjelma-aikaa on jäljellä raportin valmistumishetkellä vajaat kaksi vuotta.

2.1. TAVOITE JATKAA ASUNNOTTOMUUDEN VÄHENTÄMISTÄ

Toimenpideohjelman päämääränä on liittää asunnottomuustyö entistä laajemmin osaksi syrjäytymisen torjuntatyön kokonaisuutta asunto ensin -periaatteen pohjalta. Yksinkertaistaen se tarkoittaa asumisen

¹ The Finnish Homelessness Strategy. An International Review. 2015. Pleace, Culhane, Granfelt, Knutagård. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153258/YMra_3en_2015.pdf?sequence=5

² Asunto ensin – asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016–2019 (AUNE). Ehdotus uuden hallituksen asunnottomuuspolitiikaksi. Karppinen, Fredriksson. 2015.

³ Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016 – 2019. Valtioneuvoston periaatepäätös. 2016. <http://www.ym.fi/download/noname/%7B24462C90-35CA-4952-B390-C8C66D99FAD1%7D/119235>

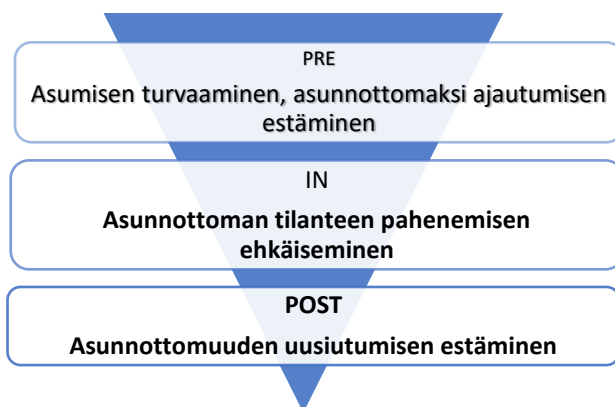
turvan varmistamista aina kun asiakas kohdataan palvelujärjestelmässä. Asuminen on perusta, jolle ihmisen elämä rakentuu.

Tavoitteena on jatkaa asunnottomuuden vähentämistä vahvistamalla asunnottomuuden ennaltaehkäisyä, sekä torjumalla asunnottomuuden uusiutumista. Samalla tavoitellaan asunnottomuuden hoitamiseen liittyvän palvelujärjestelmämme uudistamista entistä asiakaslähtoisemmäksi ja ennaltaehkäisevämmäksi. Pitkällä aikavälillä tavoitellaan myös kustannussäästöjä. Kohdentamalla asunnottomuuden hoidosta saavutettavat säästöt ennaltaehkäiseviin investointeihin, vähennetään korjaavaan työn tarvetta, mikä näkyy pitemmällä aikavälillä myös kustannussäästöinä. Tutkimusten⁴ mukaan yhden pitkäaikaisasunnottoman asuttaminen säästää yhteiskunnan varoja noin 15 000 € vuodessa.

2.2. ASUNTO ENSIN-PERIAATE OHJAA KÄYTÄNNÖN TYÖSKENTELYÄ

Asunto ensin-periaate on ollut keskeinen asunnottomuustyötä ohjaava periaate Suomessa pian kymmenen vuotta. Periaatteessa asumisen järjestäminen nähdään lähtökohtana ja perustana, jonka turvaaminen mahdollistaa asunnottoman muiden ongelmien ratkaisemisen käynnistämisen. Asunto on se, minkä avulla muu elämä rakennetaan.

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn viitekehys koostuu asunnottomuuden riskien mahdollisimman varhaisesta tunnistamisesta sekä riittävästä tuesta asumisen turvaan. Yksi tapa jäsentää asunnottomuuden ennaltaehkäisyä, on tarkastella sitä asunnottomuuspolun näkökulmasta. Asumisen aikana (PRE) toteutettavan ennaltaehkäisyn tavoitteena on asunnottomaksi ajautumisen ehkäiseminen. Toisin sanoen asumisen turvaaminen. Tämä tarkoittaa käytännössä asunnottomuuden riskeihin, kuten vuokratästeihin puuttumista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä asukkaan tukemista vuokran maksun hoitamisessa. Asunnottomuuden aikana (IN) ennaltaehkäisytyö kohdistuu asunnottoman tilanteen pahenemisen estämiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. yösijan järjestämistä, sekä asunnottoman perustarpeista- ja terveydestä huolehtimista. Asunnottomuuden jälkeisessä vaiheessa (POST) ennaltaehkäisyn päähuomio on asunnottomuuden uusiutumisen estämisessä, kuten asukkaan osallisuuden ja ympäröivään yhteisöön kiinnittymisen vahvistamisessa.

Kuva 1. Ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön kohdentuminen asumispolun eri vaiheissa.

⁴ http://asuntoensin.fi/assets/files/2016/10/YMra7_2011_Asunnottomuuden_vahentamisen_taloudelliset_vaikutukset.pdf
<http://apo.org.au/system/files/63480/apo-nid63480-24201.pdf>
https://www.crisis.org.uk/media/20682/crisis_better_than_cure_es_2016.pdf

Ennaltaehkäisy voidaan jakaa kolmeen osaan myös sen mukaan, mihin väestön osaan toimenpiteet kohdistetaan. Ensimmäisessä vaikutetaan asunnottomuuden taustalla oleviin tekijöihin vahvistamalla koko väestön tasolla asunnottomuudelta suojaavia tekijöitä, kuten hyvinvointia ja riittävää asuntotarjontaa. Toisessa panostetaan asunnottomuuden välittömiin riskiryhmiin tai uhkatilanteisiin, kuten häätöjen ehkäisyyn. Kolmannessa vaiheessa kohteena ovat jo asunnottomuutta kokeneet ihmiset. Tällöin ehkäistään asunnottomuuden uusiutumista ja lievitetään asunnottomuuden seurauksia.

Ensisijaisesti ohjelmassa tavoitellaan integroivia asumisratkaisuja. Asuntotuotannon pääpaino on normaaleissa hajautetuissa asumisratkaisuisa ja asuntojen hankkimisessa kohderyhmälle yksityisestä asuntokannasta. Lisäksi tehostetaan olemassa olevan valtion tukeman vuokra-asuntokannan hyödyntämistä asunnottomien tai asunnottomuuden riskiryhmien asumisen turvaamisessa.

Yhteiskehittämiseen panostamalla tuetaan uusien toimintamallien pilotointia ja toimivien ratkaisujen laajaa käyttöönottoa. Yhdistämällä päämäärätietoisuus avoimeen keskustelukulttuuriin, sekä tekemällä etenemiseen pyritään hyödyntämään käytettävissä olevat resurssit mahdollisimman tehokkaasti.

2.3. RAHOITUSTA USEASTA LÄHTEESTÄ

Ohjelman rahoitus koottiin useasta eri lähteestä hyödyntämällä hankerahoituksia, investointi- ja kehittämisavustuksia, ministeriöiden budjettirahoitusta, kaupunkien rahoitusta sekä muita rahoitusvälineitä. Ohjelmakokonaisuuden kustannusarvio on 78 M€. Investointien, kuten rakentamisen, hankinnan ja vuokrauksen osuudeksi arvioitiin 54 M€. Palvelujen kehittämisen ja koordinaatiotyön osuudeksi vastaavasti 24 M€.

Kehittämishankkeiden merkittävimmän rahoittajan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen (STEA) osuudeksi ohjelmakaudella arvioitiin 23 M€ ja kaupunkien osuudeksi noin 6 M€. Ympäristöministeriö (YM) ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) rahoittavat asuntojen rakentamista, korjaamista ja hankintaan, sekä asumisneuvontaa, vuokra-asukkaiden talousneuvontaa ja ohjelman koordinoitua. Oikeusministeriö (OM) ja Rikosseuraamuslaitos (RISE) rahoittavat puolestaan rikosseuraamusasiakkaiden asunnottomuustyön kehittämistä ja koordinoitua. Sisäministeriö (SM) ohjaa turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) varoja kiireellisimmässä asunnon tarpeessa olevien oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden asumisen turvaamiseen ja kotoutumisen tukemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) rahoitti asumisen näkökulman vahvistamista nuorten ohjaamoissa. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) puolestaan rahoittaa hankerahoituksella ennaltaehkäisevän strategiatyön toteutusta. Lisäksi mm. Y-Säätiö ja Sininauhasäätiö panostavat omia varojaan ohjelman toteuttamiseen ja kirkko erityisen vaikeassa asemassa olevien asunnottomien tukemiseen.

2.4. TOIMIJOITA ENEMMÄN JA KOHDERYHMÄ ENTISTÄ LAAJEMPI

Asunnottomuuden ennaltaehkäisy on laaja kokonaisuus, joka liittyy mm. asuntotuotantoon, vuokraustoimintaan, asumisen onnistumista ja arjen hallintaa tukeviin palveluihin, työllisyyteen ja yksilön taloudenhallintaan, perheiden hyvinvointiin sekä kotoutumiseen. Tästä syystä toimenpideohjelma on edeltäjiään laaja-alaisempi ja mukana on enemmän toimijoita. Ohjelma toteutetaan valtion, kaupunkien, järjestöjen ja palveluntuottajien yhteistyönä. Asunto-, sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäksi yhteistyöverkostoihin kuuluu toimijoita mm. työvoimahallinnosta, talous- ja velkaneuvonnasta, maahanmuuttotyöstä, rikosseuraamusalalta, poliisi- ja pelastustoimesta sekä oppilaitoksista.

Ohjelman johtamisesta vastaa YM läheisessä yhteistyössä STM, OM, OKM, SM ja TEM kanssa. Valtion laitoksista ARA ja RISE ovat merkittäväällä panoksella mukana ohjelman toteuttamisessa. Myös Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) tukee ohjelman toteuttamista eri tavoin.

Ohjelmaan on sitoutunut sopimuksin kymmenen asunnottomuustyön kannalta keskeistä kaupunkia. Lisäksi KUUMA-kunnat ovat sitoutuneet yhteistyöpöytäkirjalla osallistumaan asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen osana ohjelmaa. Järjestöillä ja Säätiöillä on iso rooli ohjelman toteuttamisessa. Useissa kaupungeissa ennaltaehkäisevä asunnottomuustyö käynnistyi nimenomaan kolmannen sektorin toteuttamissa hankkeissa. Merkittävimpiä mukana olevia kolmannen sektorin toimijoita ovat mm. Y-Säätiö, Helsingin Diakonissalaitos, Sininauha, Takuu-Säätiö, Nuorisoasuntoliitto, Moniheli ja asunnottomien itsensä perustama kansalaisjärjestö Vailla Vakinaista Asuntoa ry. Myös kirkko ja seurakunnat ovat mukana asunnottomuuden ennaltaehkäisytyössä.

Ohjelman kohderyhmänä ovat äskettäin asunnottomaksi ajautuneet, pitempään asunnottomana olleet, sekä akuutissa asunnottomuuden riskissä olevat henkilöt. ARA:n asunnottomuustilastoinnissa asunnottomiksi määritellään ihmiset, joilla ei ole omaa asuntoa (vuokra- tai omistus) ja jotka elävät:

1. ulkona, porrashuoneissa, ns. ensisuojuissa
2. asuntoloissa tai majoitusliikkeissä
3. huoltokotityyppisissä asumispalveluyksiköissä, kuntouttavissa yksiköissä, sairaaloissa tai muissa laitoksissa ja
4. tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asunnon puutteen vuoksi.

Pitkäaikaisasunnottomalla tarkoitetaan asunnotonta, jolla on asumista olennaisesti vaikeuttava sosiaalinen tai terveydellinen ongelma, kuten velka-, päihde- tai mielenterveysongelma, ja jonka asunnottomuus on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä tavanomaisten asumisratkaisujen toimimattomuuden ja sopivien tukipalvelujen puuttumisen vuoksi. Asunnottomuus on pitkäaikaista, kun se on kestänyt vähintään yhden vuoden, tai henkilö on ollut toistuvasti asunnottomana viimeisen kolmen vuoden aikana. Pitkäaikaisasunnottomuudessa korostuu avun ja hoidon tarve, ajallinen kesto on toissijaista.

Ryhmään ulkona, porrashuoneissa, ns. ensisuojuissa yms. luetaan ilman vakinaista asuinpaikkaa olevat, erilaisissa tilapäissuojuissa ja paikoissa asustavat ja kiertelevät henkilöt. Ryhmään asuntoloissa tai majoitusliikkeissä asunnon puutteen vuoksi olevat luetaan puolestaan asuntolatyypisissä majoituksissa tai esimerkiksi matkustajakodissa tavallisimmin sosiaalitoimen päivittäisillä maksusitoumuksilla asustavat henkilöt.

Ryhmään huoltokotityyppisissä asumispalveluyksiköissä, kuntouttavissa yksiköissä, sairaaloissa tai muissa laitoksissa asunnon puutteen vuoksi asuvat luetaan esimerkiksi päihdehuollon asumispalveluyksiköissä, erilaisissa hoidollisissa, laitostyyppisissä yksiköissä, turvakodeissa yms. asuvat henkilöt. Mukaan ei lueta erillisiä asuntoja, jotka ovat asumispalvelun piirissä. Näissä asunnoissa tilapäisestikään asuvaa ei katsota asunnottomaksi.

Ryhmään tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asunnon puutteen vuoksi luetaan sellaiset henkilöt, jotka kunnan tietojen tai arvion mukaan asuvat tilapäisesti tai kiertelevät sukulaisten ja tuttavien luona ilman vakituista asuntoa. Ryhmään ei lueta vanhempiensa luona asuvia nuoria. Tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona-ryhmässä voidaan olettaa olevan eniten niitä, joiden asuminen voidaan järjestää yleisen asunnonjaon kautta normaalista vuokra-asuntokannasta.

Akuutissa asunnottomuusriskissä ovat mm. asukkaat, joilla on häätöuhka, merkittäviä vuokratähtejä tai vaikeuksia taloudenhallinnassa, sekä erityistä tukea asumiseensa tarvitsevat henkilöt. Asunnot kohdennetaan ensisijaisesti asunnottomille, joilla on vaikeuksia saada asunto vuokra-asuntomarkkinoilla (esim. luottotietonsa menettäneet, rikosseuraamusasiakkaat ja pitkäaikaisasunnottomat) sekä edellä kuvatuille asunnottomuusriskissä oleville asiakkaille kaupunkien painopisteet huomioiden.

2.5. SOPIMUKSET JA YHTEISTYÖASIAKIRJAT SITOUTTAVAT

Ohjelmaan on sitoutunut kymmenen asunnottomuustyön kannalta keskeistä kaupunkia; Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Oulu, Lahti, Jyväskylä, Kuopio, Pori ja Hyvinkää. Ohjelmaan mukaan lähtevien kaupunkien kanssa käytiin sopimusneuvotteluja kesästä 2016 alkaen. Sopimusluonnos esiteltiin kaupungeille 23.8.2016 järjestetyssä AUNE -foorumissa. Luonnoksen pohjalta räätälöitiin kunkin kaupungin kanssa yksilölliset aiesopimukset. Aiesopimukset ohjelman toteuttamisesta on allekirjoitettu vuoden 2017 loppuun mennessä yhdeksän kaupungin kanssa. Helsingin kanssa sopimusprosessi on vielä kesken.

KUUMA-kunnat, eli Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti ovat mukana ohjelmassa yhteistyöpöytäkirjalla, jonka KUUMA-johtokunta hyväksyi kokouksessaan 11.4.2018.

Kaupunkien ja valtion välisten sopimusten lisäksi laadittiin yhteistyöasiakirjat keskeisten asunnottomuustyötä tekevien järjestö- ja säätiötoimijoiden kanssa. Vastuuorganisaatioiden johdolla kunkin teema-alueen keskeiset toimijat koottiin asiakirjojen valmistelutyöhön ja asiakirjoihin kirjattiin keskeiset tavoitteet, toimenpiteet ja seurannan mittarit kullekin teemalle ohjelmakaudella toteutettaviksi. Yhteistyöasiakirjat hyväksyttiin koordinaatioryhmässä 30.5.2017. Asiakirjojen teemat ja vastuuoorganisaatiot on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Teema	Vastuutaho
Nuoret	Nuorisoasuntoliitto (NAL)
Yhteiskehittäminen	Y-Säätiö
Velka- ja talousasiat	Takuu-Säätiö
kokemusasantuntijuus	Vailla Vakinaista Asuntoa ry (VVA)
Maahanmuuttajat	ASIM-pakolaisten asumisselvityshanke ja ARA
Rikosseuraamusasiakkaat	Rikosseuraamuslaitos (RISE)

Taulukko 1. Yhteistyöasiakirjojen teemat ja vastuutahot.

2.6. ORGANISAATORAKENTEELLA TUETAAN VUOROVAIKUTUSTA JA JOHTAMISTA

Ohjelman käytännön toteutusta ohjaamaan perustettiin koordinaatiotyöryhmä, joka kokoontui ensimmäisen kerran 3.6.2016. Koordinaatioryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa ja ratkoo ohjelman käytännön johtamiseen liittyviä kysymyksiä. Ryhmän puheenjohtajana toimii ARAn johtaja Jarmo Linden. Jäseniä ryhmässä on kaikkiaan 13 ja he edustavat keskeisiä ohjelman toteuttajatahoja YM, ARA, RISE, kaupungit, järjestöt ja säätiöt. Koordinaatioryhmän kokoonpano on liite 1.

Ohjelman johtamisesta vastaa poikkihallinnollinen ohjaus- ja yhteistyöryhmä, jossa on edustettuna laajasti toimijoita valtiolta, kaupungeista, kirkolta, järjestöistä, säätiöistä ja yrityksistä. Ryhmän

puheenjohtajana toimii Helsingin kaupungin Kaupunkiympäristön apulaispormestari Anni Sinnemäki. Ryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 27.1.2017. Ryhmän tehtävänä on edistää ja seurata ohjelman toimeenpanoa, avustaa ja ohjata koordinaatioryhmän työtä, sekä vahvistaa ohjelman toteutukseen osallistuvien tahojen yhteistyötä.

Em. virallisten työryhmien lisäksi kootaan AUNE-foorumeita työstämään akuutteja vaikeasti ratkottavia kysymyksiä. Ensimmäisen AUNE -foorumissa 23.8.2016 käsiteltiin asuntotuotannon kohtalonyhteyttä asunnottomuuteen, sekä pohdittiin asunnottomuustyön ja sote- uudistuksen yhteyttä. Toisessa foorumissa 27.4.2017 paneuduttiin tarkemmin asumissosiaalisen työn paikkaan ja rooliin sote - uudistuksessa. 15.8.2017 käynnistettiin foorumityöskentely teemalla asumispalvelut ja päihteet. Foorumin kolmessa tapaamisessa syksyn ja talven 2017-2018 aikana etsittiin käytännönläheisiä ratkaisuvaihtoehtoja siihen, miten turvataan riittävä päihteet sallivien ja päihteettömien asumispalvelujen saatavuus ohjelmakaupungeissa. Ohjelmajohtaja toimii foorumien sihteerinä ja valmistelee käsiteltävät asiat yhdessä ministeriön vastuutyöntekijän kanssa.

2.7. KESKEISET TOIMENPITEET

Tässä kappaleessa luetellaan otsikkotasolla periaatepäätökseen kirjatut toimenpiteet. Toimenpiteet 1-8 kohdentuvat erityisesti asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn ja toimenpiteet 9-14 asunnottomuuden uusiutumisen torjuntaan. Toimenpiteissä 15-20 kuvataan ohjelman sopimussuhteet ja koordinoinnin toimenpiteet, sekä toimijoiden rahoitusvastuut. Yksityiskohtaisemmin toimenpiteet, niihin sisältyvät tuotanto- ja kehitystavoitteet sekä vastuutahot esitellään periaatepäätöksessä. Toimenpiteiden toteutustilannetta tarkastellaan osana kappaletta 4. Keskeiset tuotokset - mitä olemme tehneet?

Toimenpiteet asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn:

- 1) Lisätään kohtuuhintaista asuntotuotantoa ja monipuolistetaan asuntotarjontaa asunnottomille
- 2) Kaupunkeihin asunnottomuutta ennaltaehkäisevät strategiat/suunnitelmat
- 3) Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten kotoutumista edistetään ja asunnottomuutta torjutaan
- 4) Ehkäistään talousvaikeuksissa olevien kotitalouksien asunnon menettämisen uhkaa ja helpotetaan luottotietonsa menettäneiden asunnon saantia
- 5) Asumisneuvontaa vahvistetaan ja vakiinnutetaan
- 6) Asumisen ohjaus matalan kynnyksen palvelupisteisiin, kuten nuorten ohjaamoihin
- 7) Asumissosiaalista työtä vahvistetaan
- 8) Riskiryhmien siirtyminen laitoksista/asumispalveluista itsenäiseen asumiseen turvataan.

Toimenpiteet 9-14 asunnottomuuden uusiutumisen torjumiseen:

- 9) Vahvistetaan kokemusasiantuntijoiden ja asukkaiden roolia asunnottomuustyössä
- 10) Varmistetaan päihteet sallivien ja päihteettömien asumispalvelujen kattava saatavuus
- 11) Entisten asunnottomien työllistymistä tuetaan
- 12) Kotiin vietävää monialaista tukea kehitetään
- 13) Testataan pienet tuvat-malli vaikeimman asunnottomuusryhmän ratkaisuna
- 14) Mallinnetaan nuorille aikuisille kriisiasumista ja palveluohjausta tarjoava yökoti pääkaupunkiseudulle.

Sopimussuhteet, koordinoinnin toimenpiteet, sekä toimijoiden rahoitusvastuut:

- 15) Sopimukset valtion ja kaupunkien kesken
- 16) Toteutus valtion, kaupunkien, järjestöjen ja palveluntuottajien yhteistyönä
- 17) Rahoitusvastuut
- 18) Koordinaatiotyö
- 19) Ohjaus- ja koordinaatioryhmä
- 20) Yhteiskehittäminen

2.8. YHTEISKEHITTÄMÄLLÄ, ELI YHDESSÄ TEKEMÄLLÄ JA OPPIMALLA

Ohjelmatoimijoiden suuri määrä ja useat rahoituslähteet vaativat ohjelmakoordinaatiolta muutosjohtamista, jossa päämäärätietoisuus yhdistetään osallistavaan ja yhteistä kehittämistä tukevaan toimintakulttuuriin. Tähän vastattiin panostamalla yhteiskehittämiseen. Yhteiskehittämisen tavoitteena on varmistaa, että toimenpiteiden kannalta kaikki keskeiset tahot ovat mukana, synnyttää luottamusta, osaamista ja yhteistä oppimista sekä rakentaa kokonaisuus, jossa yksittäiset hankkeet eivät ole irrallisia, vaan toimivat keskinäisessä vuorovaikutuksessa ja vahvistavat toisiaan ongelmien ratkaisemisessa. Yhteiskehittäminen on ohjelmatyössä avointa vuorovaikutusta ja toisilta oppimista painottava toimintatapa. Käsite on lähellä joukkoistamista, jossa suunnitteluprosessiin otetaan mukaan tulevat käyttäjät tai asiakkaat. Yhteiskehittämistä ohjaavia periaatteita ovat kaikkien toimijoiden tasavertainen osallistuminen, sitoutuminen ja toisten asiantuntijuuden arvostaminen, avoimuus uusille ideoille ja erilaisille tunteille, erilaisten tavoitteiden tunnistamisesta edetään jaettuun tavoitteeseen, tekemällä eteneminen eli ideoista siirrytään nopeasti konkretiaan, sekä oikeanlainen ohjaus ja koordinaatio.

Yhteiskehittämistä koordinoi ohjelmajohtaja yhdessä Y-säätiön hallinnoiman ja usean järjestön yhdessä toteuttaman Verkostokehittäjät -hankkeen kanssa. Yhteiskehittämistä tukemaan organisoitiin vuosien 2016-2017 kymmeniä erilaisia yhteistyön foorumeita, kuten työpajoja, koulutuksia ja tapahtumia. Foorumeissa vaihdettiin kokemuksia, jaettiin eri tavoin tietoa ja osaamista, sekä etsittiin yhdessä ratkaisuja akuutteihin haasteisiin. Yhteiskehittämistä hyödyntäen laadittiin mm. asunto ensi-laatusuositukset tukemaan käytännön asiakastyötä ja toiminnan kehittämistä, sekä suunniteltiin hankkeiden ohjelmason arviointimallia.

3. SEURANTA, ARVIOINTI JA TILASTOINNIN HAASTEET

Ohjelman seurannassa ja arvioinnissa hyödynnetään Paavo-ohjelmien aikana luotuja seurannan menetelmiä ja välineitä, jotka päivitettiin vastamaan nykyisen ohjelman tarpeita. Keskeiset uudet seurannan mittarit ohjelmakaudella ovat uusien asunnottomien määrän seuranta, sekä ohjelman kohderyhmälle olemassa olevasta asuntokannasta osoitettujen asuntojen määrän seuranta. Ohjelmatoimijat keräävät johdonmukaisesti tietoa alla kuvattavilla seurannan välineillä ja arvioivat säännöllisesti ohjelman toteutusta erityisesti kehittämisenäkökulmasta. Arviointia tehdään myös erikseen tilattavissa selvityksissä, opinnäytetöissä ja mm. hankkeiden organisoimissa tutkimushankkeissa. Ohjelman ulkopuolisen arvioinnin toteuttamiseen osana ohjelman toteutusta ei kyetty löytämään rahoitusta. Tästä syystä ohjelman ulkopuolinen arviointi toteutetaan ohjelmakauden jälkeen myöhemmin sovittavalla tavalla osin ohjelman aikana kerättävän seurantatiedon pohjalta.

3.1. ASUNNOTTOMUUDEN TILASTOINTI KAIPAA KEHITTÄMISTÄ

Asunnottomuutta on Suomessa tilastoitu osana ARA asuntomarkkinakyselyä vuodesta 1987 alkaen. Tiedot on kerätty kunnilta jokaisen vuoden lopulla ja kerätyt tiedot kuvaavat kuluneen vuoden tilannetta marraskuun 15. päivää. Asunnottomuudesta on selvitetty lukumäärän lisäksi asunnottomuuden eri muodot ja asunnottomuuden jakautuminen väestöryhmien (mm.

maahanmuuttajat, nuoret ja naiset) kesken. Vuodesta 2008 alkaen on lisäksi tilastoitu pitkäaikaisasunnottomuutta koskevia tietoja. Rikosseuraamusasiakkaiden asunnottomuuden tilastointi siirrettiin Paavo 2 ohjelman aikana toteuttavaksi osana Rikosseuraamuslaitoksen (RISE) seurantakäytäntöä. RISE tilasto perustuu vankien vapautumissuunnitelmista kerättäviin asumistietoihin. Jotta tämän tilaston perusteella saadaan entistä luotettavampi kuva asunnottomina vapautuvien vankien määrästä, tulee vapautumissuunnitelmien laatimista erityisesti asunnottomuustietojen osalta tehostaa. Tehostamistyö on myös aloitettu osana laitoksen omaa AUNE-hanketta.

Kunnat ovat keränneet tiedot asunnottomista pääosin sosiaalitoimen asiakastiedoista (mm. asunnottomat toimeentulotuen hakijat) ja vuokratyötyöehtojen hakujärjestelmistä (asunnottomat asunnon hakijat) sekä tarvittaessa myös muista lähteistä. Kerättyjä tietoja on kunnissa verrattu toisiinsa päällekkäisyyksien poistamiseksi. Perustoimeentulotuen myöntämisen ja maksamisen siirtyminen Kansaneläkelaitoksen (KELA) hoidettavaksi vuoden 2017 alusta muutti joiltain osin myös asunnottomuustilastojen keräämisen käytäntöä. Kaupungeilla ei ole enää käytettävissä tietoja asunnottomista toimeentulotuen hakijoista ja vastaavien tietojen kerääminen muista sosiaalitoimen järjestelmistä ei ole toteutettavissa samalla tavoin tai vaatii enemmän resursseja. Erityisen haastava tilanne on Helsingissä.

KELAn kanssa on neuvoteltu vuosien 2017 ja 2018 aikana asunnottomuuden tilastoinnin kehittämistä ja KELA on parantanut asunnottomuustietojen keräämisen käytäntöään osana toimeentulotuen myöntämiseen liittyvää tietojen keruutaan. Tavoite on vahvistaa KELAn roolia asunnottomuuden tilastoinnissa entisestään lähivuosina. Toistaiseksi KELAn järjestelmistä ei kuitenkaan ole saatavissa niin tarkkaa tietoa asunnottomien määrästä, että asunnottomuuden tilastointi voisi perustua pääosin KELAlta kerättäviin tietoihin. Yksi tulevaisuuden mahdollisuus voisi olla asunnottomuustietojen kerääminen yhdistelemällä KELAn ja Väestörekisterikeskuksen tietokantoja. ARA on myös mukana eurooppalaisessa MEHO-hankkeessa (Measuring homelessness in Europe), jossa etsitään yhdessä tuloksellisia tapoja tilastoida asunnottomuutta. Tulevaisuuden tilastointikäytännön kehittämisessä tulee huomioida myös toukokuussa 2018 voimaan tulevan EU tietosuojaa-asetuksen vaatimukset.

3.2. UUSIEN ASUNNOTTOMIEN MÄÄRÄ KERTOO ENNALTAEHKÄISYN TOIMIVUUDESTA

Uusien asunnottomien määrän seuranta on yksi ohjelman uusista seurannan mittareista. Uusien asunnottomien määrä kerätään ohjelmakaupungeilta osana vuosittaista ohjelman seurantakyselyä. Kuntia ohjeistettiin laskemaan uusien asunnottomien määrä niin, että toimintavuonna asunnottomana olleita henkilöitä verrataan henkilötietotasolla (sotu) vastaaviin tietoihin edelliseltä vuodelta. Poistamalla listalta henkilöt, jotka on listattu kaupungissa asunnottomiksi jo edellisenä vuonna, saadaan jäljelle jäävistä asunnottomista uusien asunnottomien määrä. Luku on siis poikkileikkauskuva uusien asunnottomien määrästä 15.11. Se ei ole absoluuttinen uusien asunnottomien määrä, eikä myöskään huomioi sitä, onko asiakas ollut asunnoton jo edeltävinä vuosina. Laskentatapa on kuitenkin linjassa nykyisen ja vakiintuneen asunnottomuustilastointimme kanssa.

Helsingissä uusien asunnottomien tilastointi on osoittautunut työlääksi ja haastavaksi tehtäväksi. Vuonna 2016 Helsingissä kirjattiin uusien asunnottomien määräksi 2 370 henkilöä. Luku saatiin vähentämällä Helsingissä 2016 asunnottomana olleiden 3 500 asunnottoman määrästä pitkäaikaisasunnottomien määrä 1 130 henkilöä. Helsingin kanssa samaa uusien asunnottomien laskentamallia käyttivät useat kaupungit myös vuoden 2017 seurantatietojen keräämisessä. Uusien

asunnottomien määrän tilastointi ei siis toistaiseksi perustu kaikkien kaupunkien osalta ohjeistettuun laskentatapaan.

3.3. ASIAKASKOHTAINEN ASUMISEN SEURANTA – MITEN ASUMINEN ONNISTUU?

Osana Paavo 2 ohjelman toteutusta käynnistettiin vuonna 2012 asunnottomien asumispalvelujen asiakaskohtainen asumisen onnistumisen seuranta. Seuranta varten kehitettiin seurantalomake, joka päivitettiin alkuvuodesta 2016 vastamaan entistä paremmin nykyisen ohjelman tietotarpeita. Lomakkeella kerätään tilastotietoa asunnottomien asumispalveluihin tulleiden asiakkaiden asunnottomuustaustasta sekä erityisesti asiakkaiden asumisen onnistumisesta. Henkilö- tai muita yksilöintitietoja ei kerätä, eikä yksittäisiä asiakkaita voi tunnistaa tiedoista. Asumisen onnistumisen seurantalomakkeet ovat liite 2.

Vuosien 2016-2017 aikana tulotiedot (tulolomake) täytettiin 488 asukkaasta ja poismuuttotiedot (poismuuttolomake) 396 asukkaasta. Tiedot täytettiin useimmin Helsingin, Lahden, Tampereen ja Espoon asunnottomien palvelujen asukkaista. Tietoja ei saatu Hyvinkään, Jyväskylän, Kuopion ja Oulun asunnottomien palvelujen asukkaista. Asumisen onnistumista tarkastellaan seurantatietojen valossa tarkemmin kappaleessa 5. Keskeiset tulokset – mitä olemme saaneet aikaan?

3.4. SEURANTAKYSELY KUVAA KAUPUNKIEN ASUNNOTTOMUUSTYÖN TILANNETTA

Ohjelmassa mukana olevilta kaupungeilta kerätään vuosittain toteutettavalla seurantakyselyllä tietoa ohjelman toteutumisesta. Kaupunkien kanssa yhdessä seurattavia asioita ovat mm. sopimukseen kirjattujen toimenpiteiden edistyminen (mm. asuntojen määrä, asumisneuvontatyön laajentaminen) sekä toimenpiteiden vaikutukset asunnottomuuteen (mm. häätöjen ja asunnottomien määrä). Ohjelmassa mukana olevat kaupungit täyttävät seurantalomakkeen vuosittain ja ohjelmajohto yhdessä Verkostokehittäjä-hankkeen kanssa kokoaa tiedoista yhteenvedon. Seurantakyselyyn vastasi vuoden 2016 osalta yhdeksän kymmenestä (9/10) kaupungista. Vuoden 2017 osalta seurantatiedot saatiin kaikista kymmenestä kaupungista. Kaupunkikohtainen seurantalomake vuodelta 2017 on liite 3.

4. KESKEISET TUOTOKSET - MITÄ OLEMME TEHNEET?

4.1. RAHOITUSTA ERITYISESTI ASUNTOJEN HANKINTAAN JA KEHITTÄMISHANKKEISIIN

Vuodelle 2016 STEA myönsi ohjelman toteutukseen osallistuville toimijoille avustusta tukiasuntojen hankintaan noin 7,3 M€ ja vuodella 2017 vastaavasti noin 5,9 M€. Vuodelle 2018 STEAn avustusehdotuksessa esitettiin avustuksia tukiasuntojen hankintaan yhteensä 7,8 M€. Kokonaisavustussumma vuoden 2018 avustusehdotus mukaan lukien oli noin 21 M€, josta pk-seudulle kohdentui yhteensä noin 17 M€. STEAn toteutunut avustusmäärä asuntojen hankintaan on jopa suunniteltua suurempi. Tähän asti myönnetyllä noin 21 M€ kokonaisavustussummalla voidaan karkean arvion mukaan hankkia reilu 300 asuntoa asunnottomuustyöhön (avustus 50 % hankintahinnasta, kun keskimääräinen asunnon hankintahinta 138 000 €). Nuorisoasuntojen rakentamiseen ei STEA myöntänyt uusia avustuksia.

Vuosina 2016-2017 ARA investointiavustus myönnettiin AUNE-kaupungeissa vain yhteen pitkäaikaisasunnottomille tarkoitettuun kohteeseen 2,5 M€. Yksikkö valmistui Lahteen ja siihen tuli 29 asuntoa. Lisäksi investointiavustuksia myönnettiin nuorisoasuntojen rakentamiseen 4,8 M€. Luku pitää sisällään avustusvarauksen 2,3 M€ vuodelle 2018. Investointiavustukset asunnottomuustyön hankkeisiin vuosina 2016-2017 olivat siis yhteensä 7.3 M€. Investointiavustusten tavoitetasoksi

ohjelmakaudella asetettiin 34 M€, eli 8,5 M€ vuodessa. Tavoite investointiavustusten hyödyntämisen osalta ei ole toteutumassa. Yhteensä avustukset asuntojen rakentamiseen 2016-2017, sekä asuntojen hankintaan 2016-2018 olivat noin 28 M€.

Nykyinen investointiavustuskäytäntö tukee huonosti pyrkimystä lisätä hajautetun asuntokannan määrää asunnottomien asumisratkaisuna. Malli suosii enemminkin keskitettyjen asumisratkaisujen rakentamista. On löydettävä uusia keinoja motivoida toimijoita tuottamaan hajautettua asuntokantaa asunnottomuustyöhön. Voisivatko kuntien vuokrataloyhtiöt hyödyntää laajemmin mm. nuorisoasumisessa toteutettua mallia, jossa osaan asunnoista on saatu korkeampi investointiavustus vastineeksi siitä, että osa asukkaista valitaan tuettuun asumiseen.

Vuosina 2016 ja 2018 ARA myönsi avustusta asumisneuvontatoimintaan 2,7 M€. (900 000 €/vuosi). Avustuksilla palkattiin asumisneuvoja 23 kuntaan eri puolelle Suomea. Asumisneuvonnan arviointiraportti on tavoite tuottaa vuoden 2018 loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus (STEA) rahoitti vuosien 2016-2017 aikana seitsemäntoista (17) asunnottomuustyöhön panostavaa hanketta. Avusta em. hankkeille vuosina 2016-2017 oli noin 1,6 M€. STEAn vuoden 2017 lopussa julkaisemassa avustusehdotuksessa esitetään em. hankkeille jatkorahoitusta vuodelle 2018 yhteensä 1,7 M€. Vuonna 2018 käynnistettäviksi suunnitelluille uusille asunnottomuustyön hankkeille avustusehdotus on peräti 2,3 M€. Suurimmat uudet hankkeet ovat Y-Säätiön koordinoima NEA-hanke, sekä Suomen Punaisen Ristin (SPR) Kotipolku-hanke. STEAn kokonaispanostus asunnottomuustyön kehittämishankkeisiin vuosina 2016-2018 on yli 5,6 M€. Lisäksi STEA avustaa asunnottomuustyötä tekeviä järjestöjä ja säätiöitä useilla Ak- ja yleisavustuksilla.

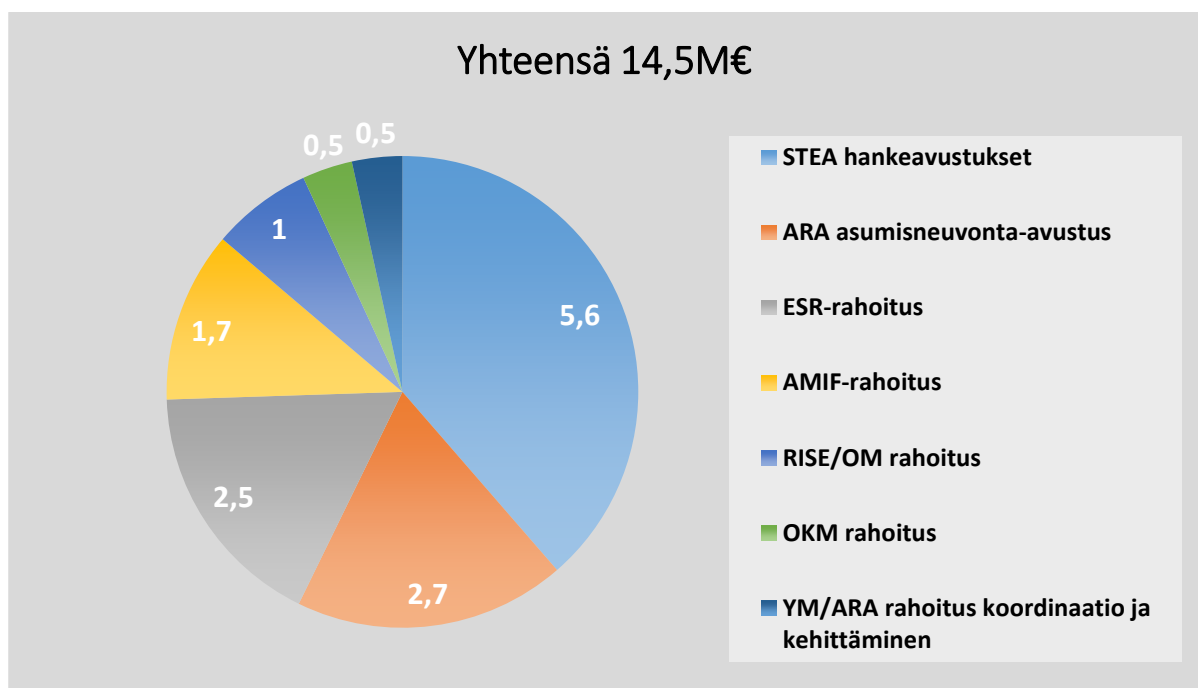
STM osoitti 2016 noin 1,7 M€ valtakunnallisen ESR -rahoituksen Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -hankkeelle, jossa kuuteen kaupunkiin laaditaan ennaltaehkäisevät asunnottomuussuunnitelmat. Hanketta koordinoi ARA ja se kestää vuoteen 2019. ESR-rahoituksen sai myös RISE-Varikko -hanke, jossa etsitään keinoja rikosseuraamusasiakkaiden kokonaisvaltaiseen tukemiseen ja asunnottomuuden ehkäisemiseen. Em. hankkeiden ESR-rahoitus ohjelmakaudella on yhteensä noin 2,5 M€.

SM rahoittaa Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston AMIF (Asylum, Migration and Integration Fund) kautta useita hankkeita, joilla tuetaan maahanmuuttajien asumisen onnistumista ja ehkäistään asunnottomuutta. 24.7.2017 mennessä rahastosta myönnettiin em. hankkeille rahoitusta n. 1,7 M€. Suurimpia AMIF-rahastosta rahoitettuja hankkeita ovat Pakolaisavun Kotikunta-hanke, Espoon kaupungin koordinoima Kotona kaupungissa-hanke, sekä Sininauhasäätiön ja ARAn Asumistaidot kiintiöpakolaisten kotoutumisessa-hanke.

OM ja RISE panostus vankien asunnottomuuden ehkäisemiseen ohjelmakaudella on noin 1 M€. Summa koostuu RISEn AUNE-hankkeen toteutuksesta, RISE Varikko -hankkeen omarahoitusosuudesta, sekä noin viidenkymmenen yksikön AUNE-koordinaattorien osittaisesta työpanoksesta. OKM rahoitus asumiskoordinaattorien palkkaukseen Helsingin, Espoon, Vantaan ja Tampereen nuorten ohjaamoihin pilotointivaiheessa vuosina 2016-2017 oli noin 0,5 M€. YM/ARA rahoittivat ohjelman koordinaatiotyötä ja kehittämistä noin 100 000 € vuodessa. YM/ARA kokonaispanostus kehittämis- ja koordinaatiotyöhön ohjelmakaudella on noin 0,5 M€.

Kaupungit osallistuvat omarahoitusosuudella useiden hankkeiden toteutukseen. Muutama kaupunki käynnisti omalla rahoituksella myös kehittämishankkeita tai asunnottomuustyöhön panostavia uusia työtehtäviä. Esim. Kuopiossa palkattiin asumisasiihin erikoistuva työntekijä sosiaalitoimeen. Tarkkaa summaa kaupunkien omarahoituksesta asunnottomuustyön kehittämishankkeisiin ei ole tiedossa. Kaupunkien rahoitustavoite periaatepäätöksessä on 6 M€. Omalla tai yhteisrahoituksella kehittämishankkeita ovat käynnistäneet myös mm. Y-säätiö ja SPR-turvatalot. Hyvä esimerkki yritysyhteistyöllä tehdystä kehittämistyöstä on LähiTapiola Pirkanmaan kanssa kehitetty uusi vakuutus tuote huoneistoturvavakuutus.

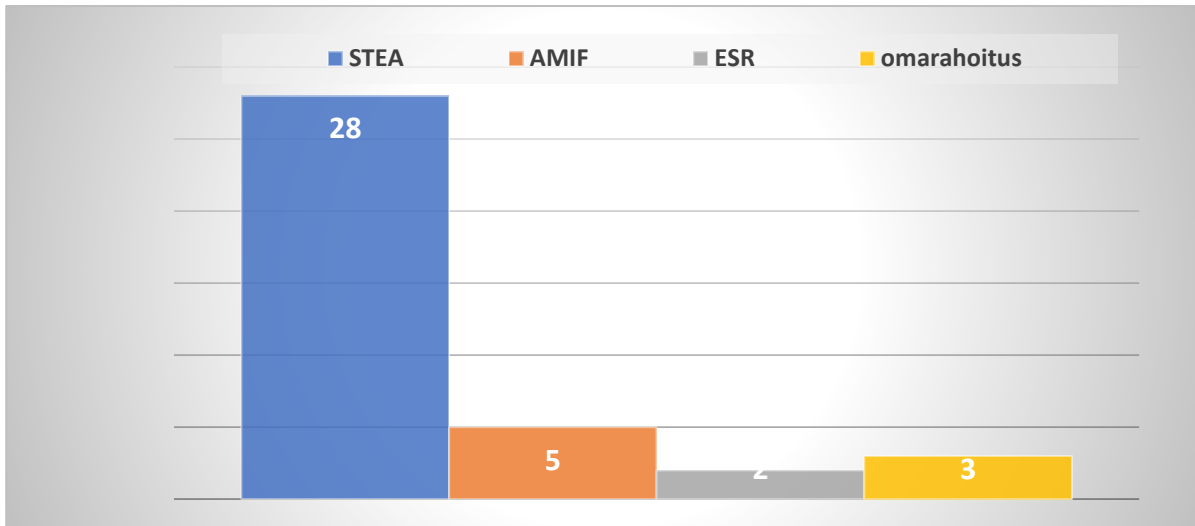
Rahoitusta kehittämistyöhön ja koordinaatioon vuosien 2016-2018 aikana on ohjattu yhteensä noin 14,5 M€. Summassa ei ole huomioitu kaupunkien ja kolmannen sektorin toimijoiden omarahoitusta. Periaatepäätökseen kirjattu ohjelmakauden kokonaistavoite kehittämistyöhön ja koordinaatioon on 24 M€. Tavoite on toteutumassa oletuksella, että kaupunkien omarahoitus toteutuu lähes suunnitellusti.

Kuva 3. Rahoitus kehittämistyöhön ja koordinaatioon vuosina 2016-2018. Laskennassa on huomioitu myös tiedossa olleet avustukset vuodelle 2018. Laskennassa ei ole huomioitu kaupunkien ja kolmannen sektorin toimijoiden omarahoitusta.

4.2. TYÖSKENTELY KÄYNNISTYI ERILLISHANKKEISSA

Asunnottomuuden ehkäisyn kehittämistyö käynnistyi useilla paikkakunnilla erillishankkeissa. Helmikuuhun 2018 mennessä ohjelmayhteistyöhön oli sitoutunut mukaan yhteensä 38 hanketta. Kokonaisuudessa on mukana myös viisi alla lyhyesti esiteltyä laajaa koordinoivaa hanketta.

Kuva 4. Ohjelman toteuttamiseen osallistuvat hankkeet rahoitustahon mukaan jaoteltuna 2016-2018. Mukaan on laskettu myös hankkeet, joille STEAn avustusehdotuksessa on ehdotettu avustusta vuodesta 2018 alkaen.

Verkostokehittäjät-hanke (2016-2019) on Y-Säätiön hallinnoima laaja valtakunnallista asumissosiaalista kehittämistyötä koordinoiva kumppanuushanke. Hanke toimii ohjelman yhteiskehittämisen alustana ja sitä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä ohjelmajohdon, asunnottomuustyötä tekevien kaupunkien ja kumppanuusjärjestöjen kanssa (Y-Säätiö, Helsingin Diakonissalaitos, Sininauhasäätiö, Vailla vakinaista asuntoa ry ja Rauman Seudun Katulähetys ry). Yhteistyössä laajan yhteistyöverkoston kanssa hanke organisoii erilaisia tilaisuuksia ja seminaareja, jotka toimivat yhteisen kehittämisen ja oppimisen foorumeina. Hanke toteuttaa myös kehittämistyön pilotteja ja etsii aktiivisesti uusia ratkaisuja asunnottomuuden ehkäisemiseksi yhdessä alan toimijoiden kanssa.

Vuosina 2016-2017 hankkeessa kehitettiin ohjelmaston arviointimenetelmiä ja mittareita, tuotettiin ohjelmaan arviointi- ja vaikuttavuustietoa, sekä levitettiin aiemmin kehitettyjä arviointimenetelmiä asunnottomien palveluihin. Asumissosiaalisen työn sisällöllistä kehittämistyötä jatkettiin valtakunnallisesti, alueellisesti ja organisaatioissa koulutuksia, pilottityöskentelyjä ja muita tilaisuuksia järjestämällä. Asunnottomuustyöhön osallistuville hankkeille järjestettiin myös kaksi kertaa vuodessa hankepäivät, joilla edistettiin toimijoiden (ihmiset ja organisaatiot) tutustumista toistensa työhön ja sitoutettiin yhteiseen kehittämistyöhön. Asunto ensin verkkosivut www.asuntoensin.fi uudistettiin ja sivujen ylläpitovastuu siirrettiin Y-Säätiölle. Samoin uudistettiin asunnottomuustyön sähköinen uutiskirje. Vuosien 2016-2017 aikana hanke järjesti yhteensä 38 tilaisuutta, joissa osallistujia oli yli 1 000. Vuonna 2017 asunto ensin-verkkosivuilla vieraili yli 46 000 kävijää.

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat-hanke eli AKU-hanke (2016-2019) on ARAn hallinnoima hanke, jonka tavoitteena on rakentaa ennaltaehkäisevät asunnottomuusstrategiat kuuteen kaupunkiin (Espoo, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Tampere ja Vantaa). Hankkeessa luodaan ja vahvistetaan myös kokemusasiantuntijoiden ja asiakasosallistumisen rakenteita, sekä kokeillaan uusia asunnottomuustyön toimintatapoja.

Vuosien 2016-2017 aikana hankkeessa keskityttiin varhaiseen välittämiseen, osallisuuteen ja asumisen tukeen. Varhaisen välittämisen teeman alla kehitettiin hankekaupunkien asumissosiaalista osaamista teemapäivien, erilaisten työkalujen ja tiedontuotannon avulla. Teemapäiviin osallistui vuoden 2017

loppuun mennessä 980 ammattilaista. Ennaltaehkäisevää asunnottomuustyötä ja asumissosiaalista työtettä vietiin myös oppilaitoksiin ja järjestöihin.

Osallisuus teeman alla kehitettiin asunnottomuustyön kokemusasiantuntijuutta. Vuoden 2017 loppuun mennessä hankkeessa oli työskennellyt 12 työsuhteista kokemusasiantuntijaa ja 68 kokemusasiantuntijaa (tai palvelun mallintajaa) vapaaehtoisesti tai palkkioperusteisesti. Kokemusasiantuntijakoulutus käynnistettiin marraskuussa 2017. Kokemusasiantuntijuutta hyödynnettiin mm. kaupunkikohtaisessa strategiatyössä ja asiakastyössä. Vuoden 2017 lopulla käynnistettiin yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa johdon ja luottamushenkilöstön sitouttamistyö kaupunkikohtaisilla info- ja keskustelutilaisuuksilla. Lisäksi hanke osallistui maakunnalliseen Sote-valmistelutyöhön asumisen ja asunnottomuustyön näkökulmasta.

Asumisen tuen teemaan liittyen hankkeessa jatkojalostettiin erilaisia paikallisia asumisen tuen ja mielekkään arjen ratkaisuja, kuten kotiin vietäviä palveluja ja päivätoimintaa. Hanke on herättänyt laajaa kansainvälistä kiinnostusta ja strategiatyön etenemistä on esitelty mm. Feantsan ja Euroopan komission tilaisuuksissa kotimaassa ja ulkomailla. Lisätietoa: www.ara.fi/aku

Rikosseuraamuslaitoksen AUNE -hankkeessa (2016-2019) asunnottomuustyö liitetään osaksi rikosseuraamuslaitoksen syrjäytymisen ennaltaehkäisyn ja yhteiskuntaan integroitumisen kokonaisuutta asunto ensin-periaatteen pohjalta. Lisäksi hankkeessa rakennetaan yhteistyömalleja tukemaan vankien asumisen onnistumista. Asunto ensin -periaatteen mukaisesti hankkeen tavoite on turvata rikosseuraamusasiakkaiden asuminen eri elämäntilanteissa. Vuosien 2016-2017 aikana hanke verkottui vahvasti niin kaupunkien, kuin myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Viiteenkymmeneen (50) RISE yksikköön nimettiin AUNE-koordinaattorit, jotka vastaavat asunnottomuuden ehkäisytyöstä yksikössä. Vuonna 2017 asunnottomana vapautui ainakin 472 vankia. Rikosseuraamusasiakkaiden asunnottomuuden tilastointijärjestelmä kaipaa vielä kehittämistä. Lisätietoa: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/hankkeet/aune-hanke.html>

TOIMEKAS-hanke (2017-2020) on Y-Säätiön koordinoima usean toimijan yhteishanke, jonka tavoitteena on arjen mielekkään toiminnan kehittäminen, sekä sosiaalisen kuntoutuksen toiminnallisen kokonaisuuden mallintaminen asunnottomien asumispalveluihin. Arjen mielekkäillä toiminnoilla kyetään ennaltaehkäisemään asunnottomuutta ja torjumaan asunnottomuuden uusiutumista. Hankkeen aikana etsitään ratkaisuja asukkaiden toimintaan osallistumista estäville ja edistäville tekijöille (esim. kannustinloukut, velat, karenssit). Vuoden 2017 aikana toimintaa kehitettiin puolen vuoden mittaisilla kehittämisjaksoilla Työterapisen yhdistyksen, sekä Helsingin Vieraskodin yksiköissä. Syksyllä 2017 käynnistettiin kehittämisjaksot myös Helsingin Diakonissalaitoksella ja Pelastusarmeijan Säätiöllä. Vuonna 2017 toimintaan osallistui 551 asunnottomien asumispalveluissa asuvaa asukasta. Käyntimääriä oli yhteensä 1 271. Lisäksi hankkeessa järjestettiin yhteisiä koulutuspäiviä niin henkilöstölle kuin myös asukkaillekin.

Moniheli ry:n hallinnoiman **Katto-hankkeen** (2016-2018) tavoitteena on ennaltaehkäistä maahanmuuttajien asunnottomuutta. Hanke hyödyntää eri menetelmiä ruohonjuuritason toiminnasta aina sektorirajat ylittävään vaikuttamistyöhön. Vuosina 2016-2017 hanke vieraili yhteensä 39 maahanmuuttajaryhmässä pitämässä infotilaisuuksia asumisasiosta ja tavoitti noin 1000 maahanmuuttajaa, pääosin pääkaupunkiseudulla. Hanke pilotoi myös Kädestä pitäen-toimintaa, jossa osallistujat saivat intensiivistä apua asunnon etsintään pienryhmä- ja yksilötapaamisissa. Hanke järjesti 2016 ja 2017 Asunnottomien yön tapahtumat, jotka keskittyivät maahanmuuttajien asumisen asioihin

eri näkökulmista. Kannanoton hämärien vuokranvälittäjien toiminnan estämiseksi allekirjoitti 40 taho, mukaan lukien asumisasiosta vastaava ministeri. Kannanotto sai myös näkyvyyttä mediassa. Lisäksi hanke järjesti useita koulutuksia asumisen ammattilaisille ja maahanmuuttajatoimijoille sekä SPARK - Eradication of Migrant Homelessness in Finland -työpajan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyön edistämiseksi. Hankkeen verkkosivuilta www.kattohanke.fi löytyy selkokielellä tietoa asumisesta, hankkeen omat vinkki- ja kokemusvideot sekä #100Katto-videokampanjan tuotokset.

Pienlaina-projektissa (2012-2017) kokeiltiin uudenlaista sosiaalisen pienlainoituksen mallia, joka ennaltaehkäisisi pienituloisten kotitalouksien ylivelkaantumista ja täydentäisi nykyistä kuntien sosiaalista luototusta. Lisäksi projektissa kehitettiin ilmainen Penno-verkkosovellus rahankäytön suunnitteluun ja seurantaan. Lainan saaneet asiakkaat hyötyivät pienlainasta monin tavoin ja prosessi oli myös monelle kielteisen päätöksen saaneelle palveluohjauksen ansiosta hyödyllinen. Ylivelkaantumista pienlaina ei kuitenkaan ehkäissyt, sillä iso osa hakijoista oli jo lainaa hakiessaan ylivelkatilanteessa. Kertyneet kokemukset pienituloisten taloudellisesta selviytymisestä sekä ratkaisuehdotuksia havaittuihin epäkohtiin ja esille nousseisiin tarpeisiin koottiin julkaisuun Reilusti lainaa <https://www.takuusaatio.fi/reilusti-lainaa-puheenvuoroja-pienituloisten-taloudellisesta-selviytymisestä>. Kohtuehtoinen pienlaina pienituloisille ja Penno-sovellus jäivät Takuusäätiön palveluvalikoimaan projektin päätyttyä. Lisätietoja Pennosta ja Pienlainasta löytyy Takuusäätiön nettisivuilta: <https://www.takuusaatio.fi>

Voimanpesä II -hankkeessa (2013-2017) tehtiin kokonaisvaltaista ja intensiivistä asumisen tukityötä lapsiperheiden asumisen turvaamiseksi Espoossa. Hankkeessa kohdattiin asunnottomia espoolaisia lapsiperheitä sekä tehtiin ennaltaehkäisevää työtä vuokravelkatilanteissa. Perheiden asunnottomuustilanteiden taustalta löytyi mm. kulttuurikonflikteja, parisuhdeongelmia, lähi- ja parisuhdeväkivaltaa, riitaisia avioeroja sekä päihde- ja mielenterveysongelmia. Asiakastyössä kohdattiin 290 perhettä, joissa lapsia oli yhteensä 615. Maahanmuuttajaperheiden osuus perheistä oli yli puolet eli 55 %. Keskeinen työmenetelmä oli dialogipedagogiikka. Hankkeen kehittämistyö painottui Voimanpesä I-hankkeessa luodun asiakastyönprosessikaavion päivittämiseen ja viimeistelemiseen. Prosessikaavion lopullinen ilme toteutettiin visuaalisesti ja se esiteltiin hankkeen päätöstilaisuudessa keväällä 2018. Linkki videoon: <https://youtu.be/dA1UmlxBTf0> Hanketta hallinnoi EJY ry. Lisätietoja: <https://www.espoolaiset.fi/ejy/toiminta/voimanpesa/>

Oman muotoinen koti -hankkeessa (2015-2017) ideoitiin ja testattiin uusia asumisen malleja nuorille aikuisille. Hankkeessa hyödynnettiin palvelumuotoilua ja nuoret olivat monin eri tavoin mukana ideoimassa ja toteuttamassa toimintaa alusta asti. Hankkeessa testattiin mm. kausiasumista Vartiosaassa, toteutettiin yhteisöasumisen kokeilu Kannelmäen kimppa, sekä käynnistettiin vanhusten ja nuorten yhteisasuminen palvelutalo Rudolfissa. Asumiskokeilut saivat laajaa kansainvälistä julkisuutta ja hanke sai myös useita tunnustuksia. Hanketta hallinnoi Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskus. Lisätietoja <http://omanmuotoinenkoti.munstadi.fi/>

Espoon kaupungin, Y-Säätiön ja ympäristöministeriön yhteistyönä toteuttamassa **Välivuokrauksen pilottihankkeessa** (2016-2017) vuokrattiin alle 30-vuotiaille espoolaisille nuorille vuokra-asunnoiksi yksityisessä omistuksessa olevia asuntoja. Pilotti toteutettiin Espoossa välivuokraukseen pohjautuvalla yhteistyömallilla. Tavoitteena oli lisäksi kehittää toimiva ja yksityisten asuntojen omistajien kannalta taloudellisesti turvallinen välivuokrausmalli pienasuntojen saamiseksi vuokrakäyttöön. Yhteistyöstä laadittiin sopimukset ympäristöministeriön ja Y-Säätiön, sekä Espoon kaupungin ja Y-Säätiön kesken.

Pilotissa Y-Säätiö vuokrasi yksityisiltä omistajilta asuntoja edelleen välivuokrattaviksi asunnottomille nuorille henkilöille. Espoon kaupunki järjesti asuntoihin asiakasohjauksen ja asumisessa tarvittavat tukipalvelut. Yhteistyösopimuksessa sovittiin myös taloudellisten riskien jakamisesta Y-Säätiön ja Espoon kaupungin kesken. Pilotin aikana vuokrattiin yhteensä 27 asuntoa 32 ruokakunnalle. Suurimmaksi haasteeksi muodostui vuokratasoltaan kohtuuhintaisten pienasuntojen löytäminen nuorille, eikä tältä osin päästy tavoitteeseen. Koska sosiaalityössä oli tarvetta myös perheasunnoille, otettiin projektiin mukaan joitakin isompia asuntoja, jotta sosiaalityö sai asutettua myös muita asunnottomia ja asunnottomuusuhanalaisia kuin varsinaista pilotin kohderyhmää. Pilottihanketta päättyi 31.12.2017, eikä toimintaa jatketa. Kuitenkin ne asunnot, jotka ovat pilottiin vuokrattuina, pysyvät välivuokrauskäytössä sosiaalityön asiakkaille siihen asti, kunnes asukkaat muuttavat pois.

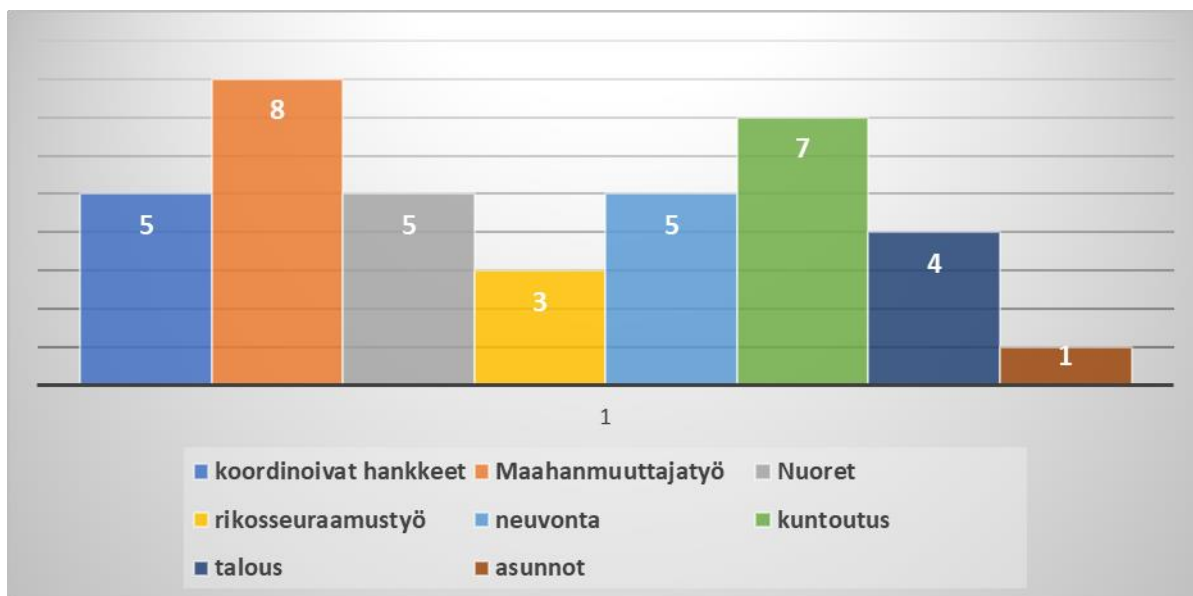
Hankkeen loppuraportti valmistuu piakkoin. Vastaaventyypistä välivuokramallia on testattu myös Tampereella ja Oulussa. Alustavien tietojen mukaan sekä Tampereella että Oulussa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja on löytynyt helpommin ja mallin kehittämistä jatketaan.

Riskivakuutus-hankkeessa (2016-2017) rakennettiin yhdessä LähiTapiola Pirkanmaan kanssa uusi vakuutustuote huoneistoturvavakuutus, joka parantaa luottotietonsa menettäneen asunnon hakijan mahdollisuuksia saada vuokra-asunto. Lisäksi vakuutuksella tehostetaan vuokranantajien riskien hallintaa. Vakuutuksen ottaa vuokranantaja. Hankkeen toteutti Viadia Pirkanmaa. Loppuraportti: <http://www.ym.fi/download/noname/%7B33849BC7-DF04-438F-B3C3-3FF5E3DCD18E%7D/135531>

ASIM -pakolaisten asumisselvitys -hankkeessa (2016-2017) selvitettiin kansainvälistä suojelua saavien pakolaisten asumisen kysyntä- ja tarjontatekijöiden kohtaamista sekä kehittämistarpeita. Hanketta koordinoi Ympäristöministeriö. Raportti: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79877/YMra_12_2017.pdf?sequence=3

Kuusi hanketta päättyi vuodenvaihteessa 2017/2018. Osa näistä hankkeista käynnistettiin jo ennen ohjelmaa ja ne liittyivät mukaan ohjelmayhteistyöhön sen käynnistyttyä. Päättyneiden hankkeiden joukossa on myös kolme YM osittain rahoittamaa selvityshanketta.

Vuoden 2018 alkupuolella käynnistettiin kymmenkunta uutta STEAn rahoittamaa hanketta, jotka lähestyvät asunnottomuuden ehkäisyä useista eri näkökulmista. Esimerkiksi SPR Nuorten turvatalojen **Kotipolku-hankkeessa** tuetaan vapaaehtoisten ja verkostotyön keinoin 18-24-vuotiaiden nuorten aikuisten itsenäistymistä. Kohderyhmänä ovat vasta asunnottomaksi ajautuneet nuoret, sekä nuoret, joilla on akuutti asunnottomuuden uhka. Y-säätiön hallinnoima **NEA-hankkeessa** panostetaan naisten asunnottomuuden erityiskysymyksiin ja Sininauhaliiton **Pyörövesta ulos -hankkeessa** etsitään uusi vaihtoehtoja rikosseuraamusasiakkaiden asumisen turvaamiseen. Uusien hankkeiden tiedot lisätään asunto ensin-sivuille kevään aikana. Sieltä löytyy lisätietoa kaikista muistakin ohjelmassa mukana olevista hankkeista.

Kuva 5. Ohjelman toteuttamiseen osallistuvat hankkeet toimintamuodon mukaan jaoteltuna 2016-2018. Mukaan on laskettu myös ne hankkeet, joille STEAn avustusehdotuksessa on ehdotettu avustusta vuodesta 2018 alkaen. Hankkeita on toistaiseksi ollut yhteensä 38.

4.3. ENNALTAEHKÄISEVÄ ASUNNOTTOMUUSTYÖ VAHVISTUU KAUPUNGEISSA

Vuoden 2016 aikana käynnistettiin asunnottomuustyötä koordinoimaan monialainen yhteistyöryhmä viidessä kaupungissa Espoossa, Lahdessa, Kuopiossa, Porissa ja Tampereella. Yhteistyöryhmä käynnistettiin myös Jyväskylässä ja Vantaalla. Helsingissä ja Oulussa ei asunnottomuustyön koordinointiin työryhmää ole toistaiseksi perustettu. Työryhmät rakennettiin useissa kaupungeissa Paavo-ohjelmien aikana luotujen yhteistyörakenteiden pohjalle täydentäen kokoonpanoa ennaltaehkäisyyn erikoistuneilla tahoilla. Ohjelmakaupungit nimesivät myös asunnottomuustyöstä vastaavan johtavan viranhaltijan, sekä AUNE-yhteyshenkilön huolehtimaan käytännön yhteistyön toteuttamisesta.

Ensimmäisiä toimienpiteitä kaupungeissa oli hanketyöntekijöiden rekrytointi Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat-hankkeeseen Espoossa, Jyväskylässä, Kuopiossa, Lahdessa, Tampereella ja Vantaalla. Hankkeen tärkeä tehtävä oli ohjata kaupungeissa tehtävää asunnottomuustyötä huomioimaan entistä vahvemmin asunnottomuuden ennaltaehkäisyn näkökulma. Varsin pian hanketyöntekijät käynnistivät myös ennaltaehkäisevien asunnottomuussuunnitelmien valmistelutyön kaupunkeihin. Ennaltaehkäisevää asunnottomuussuunnitelmaa valmistelee myös Pori.

Espoossa ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön valmistelu toteutettiin tehokkaasti hyödyntäen Paavo-ohjelmien aikana rakennettuja verkostoja. Kaupunki kirjasi aiesopimukseen selkeät ja mitattavat tavoitteet ja aiesopimus valmistui ensimmäisenä. Myös käytännön työskentely käynnistettiin Espoossa ripeästi. Asunnottomuustyön yhteistyöverkosto kokoontuu säännöllisesti ja ohjaa asunnottomuustyön toteutusta. Yhteistyö kaupungin asunnottomuustoimijoiden kanssa on ollut kiitettävän rakentavaa.

Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisääminen, asumisneuvonnan laajentaminen, sekä kotiin vietävien palveluiden pilotoinnin käynnistäminen. Asetetut asuntotavoitteet uusien asuntojen määrän sekä olemassa olevasta asuntokannasta asunnottomille kohdistettujen asuntojen osalta saavutettiin

Essoossa. Uusia asuntoja kohderyhmälle osoitettiin kaikkiaan 372 kpl. Nuorisoasuntojen osuus kokonaisuudesta oli 223 kpl, joista 67 osoitettiin asunnottomille tai tuettuun asumiseen. Yhteistyössä Y-Säätiön kanssa vuokrattiin 27 asuntoa yksityisiltä vuokramarkkinoilta asunnottomille. Uutena hyvänä asunnottomuutta ennaltaehkäisevänä työtapana Espoo nostaa seurantakyselyssä esiin syksyllä 2017 käynnistetyn asumisneuvonnan kaupungin omana toimintana. Parasta työtavassa on sen tarjoama mahdollisuus antaa matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa kaikille sitä tarvitseville kuntalaisille, riippumatta siitä, kenen vuokranantajan asunnossa asuu, tai onko sosiaalihuollon asiakkuutta.

Jatkotyön kehittämispainopisteinä Espoo nosti esiin yhteistyön kehittämisen vuokranantajatahojen kanssa asumisneuvotoiminnassa, lapsiperheiden häätöjen ehkäisemisen sekä palvelujen kehittämisen moniammatillisesti ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden yhteistyöllä. Asunnottomuus laski vuonna 2017 Essoossa 20 henkilöllä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,2 %.

Helsingissä asumisneuvontatyöllä on jo pitkä ja tuloksekas historia. Huhtikuussa 2017 asumisneuvontatiimi vahvistui psykiatrisella sairaanhoitajalla. Asumiskummi-toiminta käynnistettiin puolestaan tukemaan vertaistuen keinoin maahanmuuttajataustaisia asukkaita erilaisissa asumisen haasteissa. Vuonna 2017 asumisneuvontatyöllä estettiin Helsingissä 1 490 häätöä. Yhteistyö asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi asumispalveluiden järjestämisestä vastaavan asumisen tuen kanssa oli myös tiivistä. Aiesopimuksen laatiminen kaupungin kanssa on vielä kesken.

Uusina asunnottomuutta ennaltaehkäisevinä työtapoina Helsinki toi esiin seurantakyselyssä em. asumisneuvonnan uusien toimintamuotojen lisäksi sähköisten palveluiden aloittamisen ja Heka-asuntojen yhteistyöprosessin. Jatkotyön kehittämispainopisteinä Kaupunki nosti esiin moniammatillisen työn integraation kehittämisen ja yhtenäistämisen, asumissosiaalisen työn vahvistamisen sekä digipalvelujen kehittämisen. Asunnottomuus laski vuonna 2017 Helsingissä 230 henkilöllä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,6 %.

Hyvinkää liittyi ensimmäisenä KUUMA-kuntana mukaan ohjelmatyöhön allekirjoittamalla sopimuksen valtion kanssa ohjelman toteuttamisesta vuonna 2017 ja kannusti näin myös muita kehyskuntia mukaan asunnottomuustyöhön.

Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisääminen, asumisneuvonnan vahvistaminen ja asunnottomuustyön koordinaation integrointi muihin palveluihin. Uutena asunnottomuutta ehkäisevänä toimintatapana kaupunki nosti esiin kotiin vietävien palveluiden kehittämisen aikuissosiaalityön, päihde- ja mielenterveyspalvelujen, sekä HUS mielenterveyspalvelujen yhteistyönä. Myös työllisyyspalvelut jalkautuivat asiakkaan kotiin räätälöimään työkokeilu ja kuntouttavan työtoiminnan palveluita. Seuraavaksi Hyvinkäällä panostetaan asunnottomuustyötä seuraavan ja koordinoivan yhteistyöryhmän toiminnan käynnistämiseen. Vuonna 2017 Hyvinkäällä oli asunnottomana 50 henkilöä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,1 %.

Jyväskylässä ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön valmistelu käynnistettiin vauhdikkaasti ja AKU-hankkeen hankekoordinaattori aloitti työt jo maaliskuun alussa 2016. Asunnottomuustyön toteutusta koordinoimaan perustettiin myös ohjausryhmä.

Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat asumisneuvonnan ja Kotikonsti-toiminnan vahvistaminen, kokemusasiantuntijakoulutuksen

aloittaminen sekä vankilasta vapautuvien asumisen tukeminen. Olemassa olevasta asuntokannasta ohjelman kohderyhmälle osoitettiin vuosina 2016-2017 yhteensä 469 asuntoa. Uusina hyvinä asunnottomuutta ennaltaehkäisevinä työtapoina Jyväskylä nosti seurantakyselyssä esiin mm. asunto ensin-periaatteella toimivan asumisyksikön avaamisen päihteiden käyttäjille, sekä asuminen puheeksi käytännön.

Jatkotyön kehittämispainopisteinä kaupunki toi esiin päihteet sallivan asumisen edelleen lisäämisen, Liikkuvan tuen vahvistamisen sekä häätöjen ehkäisyyn. Asunnottomuus laski vuonna 2017 Jyväskylässä seitsemällä (7) henkilöllä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,1 %.

Kuopiossa asunnottomuustyötä koordinoimaan koottiin monialainen työryhmä, johon myös järjestöt ja säätiöt kutsuttiin mukaan. Ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön suunnitelman valmisteluun palkattiin hankekoordinaattori AKU-hankkeeseen.

Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat resurssien lisääminen kohdennetusti asunnottomien sosiaalityöhön (1 stt ja 0,5 ohjaaja), Sirkkulanpuiston Nopean toiminnan joukkojen Keltsu-kohtaamispaikka, sekä monialaisten työryhmien kokoaminen valmistelevaan asunnottomuutta ennaltaehkäiseviä toimintatapoja. Uusina hyvinä asunnottomuutta ennaltaehkäisevinä työmuotoina Kuopio nosti seurantakyselyssä esiin mm. Avain asumisneuvontatoiminnan, sekä K3- ja AKU-hankkeiden toteuttamisen.

Jatkotyön kehittämispainopisteinä kaupunki toi esiin asunnottomien palvelujen keskittämisen ja jälleen vuokrauksen toimintamallin käynnistämisen. Asunnottomuus kasvoi vuonna 2017 Kuopiossa 15 henkilöllä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,1 %.

Lahdessa erityisen leiman ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön toteuttamiselle antoi Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän perustaminen 1.1.2017. Yhtymä tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä ympäristöterveyden palvelut Päijät-Hämeessä, myös Lahdessa. Aiesopimuksen ohjelman toteutuksesta valtion kanssa allekirjoitti Lahden kaupunki, mutta hyvinvointiyhtymä oli mukana valmistelemassa sopimusta ja tuotti pääosan asunnottomien palveluista vuonna 2017. Lahdessa kerätään arvokkaita kokemuksia siitä, miten asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn yhteistyökäytännöt rakennetaan kaupungin ja sosiaali- ja terveyspalvelut tuottavan maakunnallisen organisaation kesken. Vuokra-asuntotilanne Lahdessa oli tasapainossa.

Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat asumisen tiedon lisääminen toimijoiden keskuudessa ja nuorten asumisen taitojen vahvistaminen, sekä matalan kynnyksen tuen ja asumisneuvonnan kehittäminen. Nuorisoasuntoja Lahteen valmistui yli 250 kappaletta. Uusina hyvinä asunnottomuutta ennaltaehkäisevinä työtapoina Lahti nosti seurantakyselyssä esiin monialaisen asumisen työryhmän työskentelyn, Omaan kotiin! -tapahtuman, sekä nuorten asumisen tiedot & taidot -kurssit, jotka kaikki vahvistavat yhteistyötä, osaamisen jakamista ja yhdessä tekemisen kulttuuria.

Jatkotyön kehittämispainopisteinä Lahti nosti esiin asumis- ja talousneuvonnan kehittämisen, asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn suunnitelmatyön vakiinnuttamisen, sekä monialaisen asumisen verkoston toiminnan ylläpitämisen. Lahdessa asunnottomien määrässä ei tapahtunut muutoksia, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli Lahdessa vain 0,04 %.

Oulussa asunnottomuuden ennaltaehkäisytyössä näkyi varsin vahvasti panostus turvapaikanhakijoiden asumisen onnistumisen turvaamiseen, sekä välivuokrauksen toimintamallin kehittämiseen.

Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat asumisneuvonnan onnistunut toteuttaminen, kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisääminen, sekä maahanmuuttajien kotouttaminen mm. välivuokrauksen toimintamallia hyödyntäen. Yksityisiltä vuokranantajilta välivuokrattiin lähes 120 asuntoa. Kaupunki hankki maahanatululleille pakolaistaustaisille alaikäisille kuntapaikan saaneille henkilöille vuonna 2017 myös 21 perheryhmäkotiä ja 60 tukiasumisyksikköpaikkaa sekä ohjuspalveluita asumiseen. Uusina hyvinä asunnottomuutta ennaltaehkäisevinä työtapoina Oulu nosti seurantakyselyssä esiin sosiaalisen kuntoutuksen ja asumisen ohjauksen yhteistyön, kotiin saatavan tuen toimintamallin, sekä yhteistyön asumisneuvonnan ja vuokrataloyhtiöiden kanssa.

Jatkotyön kehittämispainopisteinä Oulu nosti esiin kohtuuhintaisten, myös erityisryhmille suunnattujen vuokra-asuntojen, sekä asumisneuvonnan saatavuuden turvaamisen, sekä strategisena tavoitteena asukkaiden siirtymisen yhä itsenäisempään asumiseen. Asunnottomuus kasvoi vuonna 2017 Oulussa 57 henkilöllä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,1 %.

Porissa tehtävässä asunnottomuuden ennaltaehkäisytyössä satsattiin mm. asumispalvelujen rakenteen keventämiseen ja toipumisorientaatio-lähestymistavan vahvistamiseen. Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat laitoksista tai asumispalveluista itsenäiseen asumiseen siirtyneiden asumisen turvaaminen, päihde- ja mielenterveysasiakkaiden asumispalvelujen rakenteen keventäminen, sekä kokemusasiantuntijoiden roolin vahvistaminen. Uutena hyvänä asunnottomuutta ennaltaehkäisevänä työtapana Pori nosti seurantakyselyssä esiin Varikko erityisasumisen, joka sallii asumisen myös päihtyneenä.

Jatkotyön kehittämispainopisteinä Porissa tuotiin esiin talousvaikeuksissa olevien kotitalouksien asunnon menettämisen uhan ehkäiseminen ja luottotietonsa menettäneiden asunnon saannin helpottaminen, maahanmuuttajien ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden asunnottomuuden torjunta, sekä asiakkaan mahdollisimman itsenäisen asumisen mahdollistaminen kotiin annettavan tuen myötä. Asunnottomuus kasvoi vuonna 2017 Porissa 22 henkilöllä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,1 %.

Tampereella asunnottomuustyön kehittämiseen tartuttiin aktiivisesti ja tehtiin arvokasta pioneerityötä myös ennaltaehkäisevien asunnottomuussuunnitelmien valtakunnallisen valmistelun tueksi. Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat asumisneuvonnan vahvistaminen, maahanmuuttajien ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden asunnottomuuden torjunta, kokemusasiantuntijoiden roolin vahvistaminen, asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategioiden toteutus, sekä asunnottomuustyön koordinaatio ja yhteiskehittäminen. Kunnalliset vuokrataloyhtiöt osoittivat vuosina 2016-2017 yli 800 asuntoa asunnottomille ja asunnottomuuden uhkaamille henkilöille. Uutena hyvänä asunnottomuutta ennaltaehkäisevänä työtapana Tampere nosti seurantakyselyssä esiin sosiaali- ja terveysalan asiakastyötä tekeville, tuetun asumisen palveluntuottajille sekä muille yhteistyökumppaneille järjestetyt asumissosiaalisen työn teemapäivät.

Jatkotyön kehittämispainopisteet Tampereella ovat kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisääminen, sekä talousvaikeuksissa olevien kotitalouksien asunnon menettämisen uhan ehkäiseminen ja luottotietonsa

menettäneiden asunnon saamisen helpottaminen. Asunnottomuus laski Tampereella 32 henkilöllä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,1 %.

Vantaalla kehitetään aktiivisesti ennaltaehkäisevää asunnottomuustyötä osana aikuissosiaalityön uudistamista. Tavoite on laatia erillinen asunnottomuuden toimintasuunnitelma osaksi Vantaan kaupungin hyvinvointiohjelmaa ja viedä asunto ensin -periaate osaksi kunnan maa- ja asuntopoliittista linjausta. Kaupunki on myös mukana AKU-hankkeessa.

Keskeiset kaupungissa toteutetut asunnottomuutta ennaltaehkäisevät toimenpiteet vuosina 2016-2017 olivat asunnottomien palvelujen yhdenmukaistaminen, huoneistoturvavakuutuksen käyttöönotto kolmessa asumisyksikössä, sekä kokemusasiantuntijatoiminnan mallintaminen. Uutena hyvänä asunnottomuutta ennaltaehkäisevänä työtapana Vantaa nosti seurantakyselyssä esiin aikuissosiaalityössä toteutettavan ennaltaehkäisevän asumisen sosiaaliohjauksen, johon asiakas voi tulla ilman lähetettä. Lisäksi asumissosiaalista työtä tekevät tahot jakavat hyviä käytäntöjä aktiivisesti.

Jatkotyön kehittämispainopisteinä Vantaa toi esiin Koisoniittyn valmisteltavan pienet tuvat -hankkeen valmiiksi saamisen, asunnottomiksi vapautuvien vankien sosiaalityön mallintamisen, sekä ennaltaehkäisevän työn edelleen vahvistamisen yhteistyössä laajan toimijaverkon, kuten KELA, talous- ja velkaneuvonta, sosiaalinen luototus, sekä terveydenhoito kanssa. Asunnottomuus laski Vantaalla 69 henkilöllä, asukasmäärään suhteutettuna asunnottomia oli 0,1 %.

KUUMA-kunnat liittyvät yhteistyöhön asunnottomuuden ehkäisemiseksi yhteistyöpöytäkirjalla. Pöytäkirjan sisällöstä sovittiin syksyn 2017 aikana ja pöytäkirja allekirjoitetaan keväällä 2018. KUUMA-kunnat panostavat erityisesti asumisneuvonnan vahvistamiseen, kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuuteen, sekä talous- ja velka-asioiden neuvonnan kehittämiseen. Vuonna 2017 KUUMA-kunnissa työskenteli seitsemän asumisneuvojaa (Nurmijärvellä kaksi, sekä Mäntsälässä, Järvenpäässä, Keravalla, Tuusulassa ja Hyvinkäällä kussakin yksi). Eniten asunnottomia oli Nurmijärvellä ja Keravalla, asukasmäärään suhteutettuna noin 0,2 %.

4.4. LISÄÄ ASUMISNEUVOJIA JA KOKEMUSASIAANTUNTIJOITA

Vuosien 2016-2017 aikana ohjelmakaupunkeihin palkattiin uusia asumisneuvoja, sekä sitoutettiin mukaan myös joukko asunnottomuutta kokeneita kokemusasiantuntijoita erilaisiin rooleihin ja tehtäviin. Vuonna 2016 ohjelmakaupungeissa työskenteli kaupungeille tehdyn seurantakyselyn mukaan 65 asumisneuvojaa, vuonna 2017 asumisneuvoja työskenteli jo lähes 80. Asumisneuvojista noin 40 % työskenteli kunnan sosiaalitoimessa ja reilu 20 % kunnan vuokrataloyhtiössä. Järjestöissä ja säätiöissä asumisneuvojista työskenteli 33 %. Muutaman asumisneuvojan työnantaja oli myös yritys. Seurantakyselyn mukaan asumisneuvojat estivät ohjelmakaupungeissa vuonna 2016 kaikkiaan 2 196 häättöä ja vuonna 2017 peräti 2 871 häädön toteutumisen. Asumisneuvontatyöhön kehitettiin myös uusia työmuotoja. Esimerkiksi Helsingin kaupungin asumisneuvontatyön tiimiin palkattiin vuonna 2017 psykiatrinen sairaanhoitaja tuomaan tiimiin erityisosaamista mielenterveysongelmista kärsivien asukkaiden kanssa tehtävään työhön. Helsingissä käynnistettiin myös asumiskummitoiminta tukemaan maahanmuuttajien asumisen onnistumista.

Asumisneuvontatyyppistä asumisen ohjaus- ja neuvontatyötä toteutettiin myös nuorten ohjaamoissa. Vantaan, Espoon, Helsingin ja Tampereen ohjaamoissa työskenteli kussakin yksi asumisasioihin erikoistunut työntekijä hankeluontoisesti pääosin vuosien 2016-2017 aikana. Lisäksi paikallisten NAL-nuorisotasuntoyhdistysten työntekijät tarjosivat erilaisin järjestelyin asumisen neuvontaa ohjaamoissa

useissa kaupungeissa. Kohtaamo-hankkeen tilastojen mukaan asumisen neuvontaa tai ohjausta oli vuoden 2017 lopulla tarjolla 11 ohjaamossa ja asumisasiat olivat viidenneksi suosituin syy tulla ohjaamoon. Tammi-heinäkuun 2017 välisenä aikana ohjaamon kautta löysi asumisratkaisun yli 150 nuorta. Asumisen ohjaus- ja neuvontatyön tulevaisuus nuorten ohjaamoissa on raporttia kirjoitettaessa vielä epäselvä. Ohjaamotoiminta on jatkumassa, mutta toiminnan rahoitusrakenne muuttuu. Työskenteleekö ohjaamojen palkkalistoilla jatkossa myös asumisen asioihin erikseen perehtyneitä työntekijöitä jää nähtäväksi. Vuosien 2016-2017 aikana on asumisen neuvonta ja ohjaus nostettu joka tapauksessa yhdeksi ohjaamojen osaamisalueeksi ja ohjaamojen työntekijöitä on myös koulutettu huomioimaan asumisasiat osana palvelukokonaisuutta. Nuorisoasuntoliitolla (NAL) ja erityisesti Onnistu asumisessa-hankkeella on ollut rooli asumisen näkökulman vahvistamisessa ohjaamoissa. Asumisen asioihin liittyvää neuvontaa tulee jatkossakin olemaan tarjolla ohjaamoissa ainakin NAL-paikallistoimijoiden tarjoamana.

Asunnottomuustyössä on jo varsin pitkä perinne kokemusasiantuntijoiden hyödyntämisessä palveluiden kehittämisessä. Ohjelman koordinaatioryhmässä, kuin myös ohjaus- ja yhteistyöryhmässä on alusta asti työskennellyt mukana Vailla Vakinaista Asuntoa ry:n (VVA) kokemusasiantuntija. VVA:n kokemusasiantuntijat ovat tehneet jo useamman vuoden myös käytännön asiakasohjaustyötä ja kehittäneet kokemusasiantuntijatoimintaa Omat Avaimet-hankkeessa. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat-hankkeen yhtenä tavoitteena on edelleen kehittää asunnottomuustyön kokemusasiantuntijatoimintaa erityisesti asunnottomuuden ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Hankkeen myötä kuudessa ohjelmakaupungissa käynnistettiin erilaisia kokemusasiantuntijatoiminnan kokeiluja. Esimerkiksi Vantaalla mallinnettiin kokemusasiantuntijoiden työnkuva aikuissosiaalityöhön ja Jyväskylässä käynnistettiin kokemusasiantuntijakoulutus asunto ensin -periaatteen näkökulmasta. Espoossa puolestaan kehitetään mallia, jossa kokemusasiantuntija toimii asiakkaan tukena palveluverkostossa. Vuoden 2017 lopussa ohjelmakaupungeissa toimi 50 asunnottomuuden kokemusasiantuntijaa erilaisissa tehtävissä. Heistä päätoimisesti työskenteli eripituisissa työjaksoissa 17 henkilöä, sekä osa-aikaisesti tai tilapäisesti 12 henkilöä. Vapaaehtoistyötä teki jossain muodossa yli 20 kokemusasiantuntijaa.

4.5. YLI 1 200 UUTTA ASUNTOA ASUNNOTTOMUUSTYÖHÖN

Uusien kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen kohdentaminen asunnottomuustyöhön on yksi keskeisimpiä ohjelman toimenpiteitä asunnottomuuden ehkäisemiseksi. Periaatepäätökseen kirjattu uusien asuntojen tavoite on vähintään 2 500 asuntoa tai asuntopaikkaa ohjelmakaudella. Kaupunkien kanssa neuvotelluissa aiesopimuksissa tavoitteeksi tarkentui 1 910 uuden asunnon kohdentaminen asunnottomuustyöhön ohjelmakauden aikana. Tavoitteeseen on pyritty hankkimalla pääosin STEA avustuksella yksittäisiä pienasuntoja kiinteistöosakeyhtiöistä lähinnä pääkaupunkiseudulta, rakentamalla nuorisoasuntoja ehkäisemään nuorten asunnottomuutta, pilotoimalla välivuokramallia yksityisten vuokra-asuntojen saamiseksi laajemmin asunnottomuustyöhön, sekä toteuttamalla muutamia pienimuotoisia asumisyksiköitä erityisesti pitkäaikaisasunnottomien asumistarpeisiin. Lisäksi on tehty vaikuttamistyötä kohtuuhintaisen ARA vuokra-asuntojen rakentamisen edistämiseksi.

Kaupungeille tehdyn seurantakyselyn mukaan vuosina 2016-2017 uusia asuntoja asunnottomuustyöhön saatiin yhteensä 1 405, eli aiesopimuksissa neuvoteltu tavoite tullaan todennäköisesti saavuttamaan. Yleishyödyllisistä vuokra-asunnoista osoitettiin uusia asuntoja asunnottomuustyöhön 104 kpl. Nuorisoasuntoja valmistui peräti 961. Mukaan on laskettu Nuorisoasuntoliiton ja Nuorisosäätiön asunnot. Nuorisoasunnoista noin 15 % osoitettiin tuetun asumisen asukkaille, kaikki asukkaat saivat

perehdytyksen itsenäiseen asumiseen. Asumisyksiköitä valmistui 6 ja niihin asuntoja yhteensä 143 kpl. Välivuokramallilla yksityisiä vuokra-asuntoja kohderyhmälle vuokrattiin lähes 200, eniten Oulussa 117 asuntoa. Lisäksi lähinnä säätiöiden toimesta hankittiin 192 pientasuntoa kiinteistöosakeyhtiöistä, joista pääkaupunkiseudulle 132 asuntoa.

	Espoo	Helsinki	JKL	Kuopio	Lahti	Oulu	Pori	Tampere	Vantaa	Kuumakunnat	Yhteensä
Yleishyödylliset vuokra-asunnot	90		2	12					0		104
Nuorisoasunnot	223	177		31	346			58	61	65	961
Asumisyksiköt					1	2	1	2	0		6
Asumisyksiköissä asuntoja					29	40	17	57	0		143
RAKENNETUT ASUNNOT YHEENSÄ	313	95	2	43	293	40	17	85	61	65	1014
YKSITYISILTÄ VÄLIVUOKRATUT ASUNNOT	27		11			117		20	24		199
MUUT ASUNNOT, ASUNTOJEN HANKINTA	32	63	23	3		20		14	37		192
KAIKKI UUDET ASUNNOT YHEENSÄ	372	158	36	46	293	177	17	119	122	65	1 405

Taulukko 2. Uudet asunnot kohderyhmälle vuosina 2016-2017.

Toinen periaatepäätökseen kirjattu tavoite liittyi olemassa olevan valtion tukeman vuokra-asuntokannan tehokkaampaan hyödyntämiseen asunnottomien tai akuutissa asunnottomuuden uhatta olevien asumisen turvaamisessa. Vuosien 2016-2017 aikana olemassa olevasta ARA vuokra-asuntokannasta osoitettiin seurantakyselyn mukaan asunnottomuustyöhön noin 3 500 asuntoa. Eniten Tampereella, Espoossa ja Vantaalla. Kaupunkien laskentaperusteet em. asuntojen osalta kuitenkin vaihtelivat sen verran, että lukua voidaan pitää vain suuntaa antavana.

4.6. YHTEISTÄ VIESTINTÄÄ

Myös asunnottomuusviestintää tehdään yhdessä. Verkostokehittäjä-hanke ylläpitää asunnottomuustyöhön keskittyvää verkkosivustoa www.asuntoensin.fi ja julkaisee kuukausittain asunnottomuustyön uutiskirjettä. Vuonna 2017 sähköinen uutiskirje tavoitti yli 2 000 lukijaa. Vuoden 2017 alussa asunnottomuustoimijoiden viestinnästä vastaavat toimijat järjestäytyivät lisäksi vapaamuotoiseksi verkostoksi, joka jakaa matalalla kynnyksellä toisille asunnottomuuteen liittyvää informaatiota ja viestii yhteisin ydinviestein asunnottomuuteen liittyvistä asioista. Asumisen turva on varmistettava aina, kun ihminen kohdataan palveluissa! asuminen on tehokas keino ennaltaehkäistä asunnottomuutta! ja asunnon turvaaminen vähentää rikoksien uusimista! ovat esimerkkejä yhteisistä ydinviesteistä. Verkosto organisoit myös kampanjoita, esimerkiksi 17.10.2017

asunnottomien yön yhteydessä Kutsumaton vieras - Asunnottomien yön somekampanjan. Sosiaalisessa mediassa asunnottomuustyö profiloituu tagilla #asuntoensin.

5. KESKEISET TULOKSET – MITÄ OLEMME SAANEET AIKAAN?

5.1. ASUNNOTTOMUUS VÄHENI JA ASUNNOTTOMUUDEN KUVA MUUTTUU

ARAn selvityksen⁵ mukaan Suomessa oli vuoden 2017 lopussa asunnottomia henkilöitä yhteensä 7 112. Heistä 6 615 oli yksineläviä asunnottomia ja pitkäaikaisasunnottomia 1 893. Asunnottomia perheitä oli 214. Asunnottomuus väheni vuoteen 2016 verrattuna yhteensä 331 henkilöllä ja pitkäaikaisasunnottomuus laski 154 henkilöllä. Asunnottomien perheiden määrä väheni 111 perheellä. Asunnottomien määrä on laskenut Suomessa vuodesta 2012 lähtien. Vertailun vuoksi Ruotsissa⁶ akuutissa asunnottomuustilanteessa olevien määrä kasvoi 24 % vuodesta 2011 vuoteen 2017.

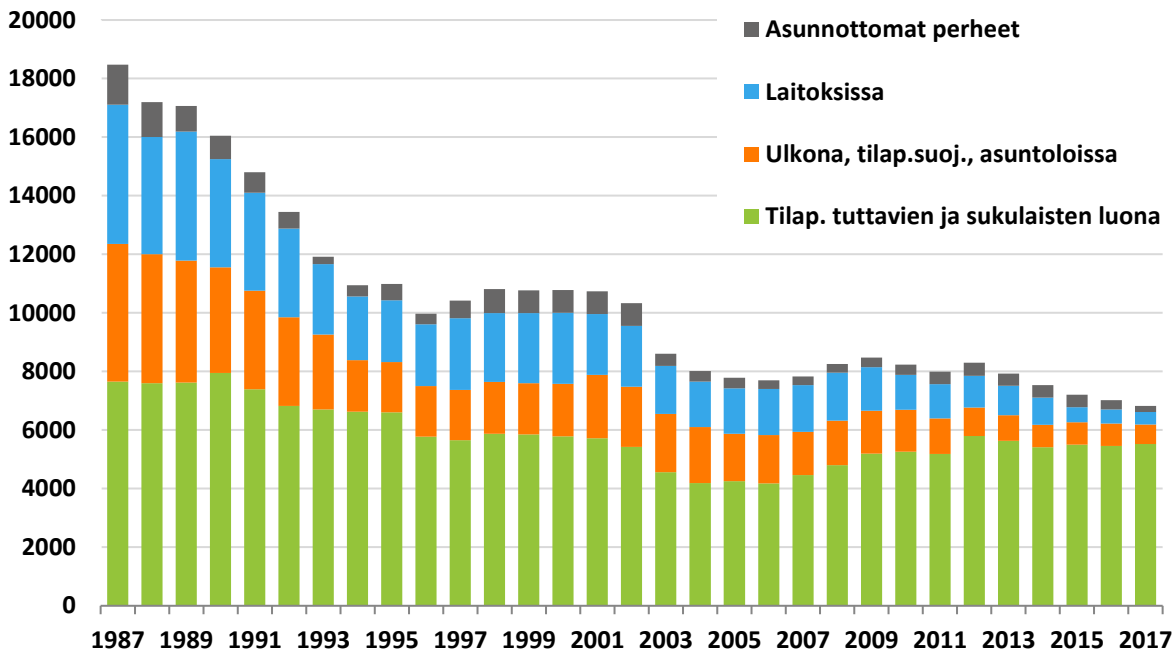
Huolestuttavaa oli nuorten, alle 25-vuotiaiden asunnottomuuden kasvu. Nuorten asunnottomuus kasvoi 186 henkilöllä edellisvuoteen verrattuna. Alle 25-vuotiaista asunnottomista viidesosa oli pitkäaikaisasunnottomia. Helsingissä asunnottomien nuorten määrä kasvoi 100 henkilöllä ja Turussa 37 henkilöllä. Naisten ja maahanmuuttajien asunnottomuus sen sijaan laski. Tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asuvien määrä kasvoi edellisvuodesta 73 henkilöllä. Vuodesta 2012 lähtien tämän ryhmän suhteellinen osuus asunnottomista on kasvanut noin 10 % samalla, kun muiden ryhmien osuudet ovat pienentyneet. Tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asuvien ryhmästä tiedetään suhteellisen vähän. Oletettavasti ryhmään kuuluu kohtalaisen paljon nuoria aikuisia, jotka ovat asunnottomana muutamia viikkoja tai kuukausi ja siirtyvät takaisin asuntomarkkinoille varsin kivuttomasti. Osalla tähän ryhmään kuuluvista asunnottomuus kuitenkin näyttää pitkittyvän ja kroonistuvan.

Viralliset asunnottomuustilastot eivät anna tyhjentävää kuvaa asunnottomuudesta. Nuorisoasuntoliiton arvion mukaan asunnottomien nuorten aikuisten määrä on selvästi suurempi, kuin viralliset tilastot näyttävät. Lisäksi asunnottomuuteen liittyy ilmiönä paperittomuus. Paperittomana pidetään henkilöä, jolla ei ole laillista oleskeluoikeutta Suomessa, tai jonka oleskelu maassa ei ole viranomaisten tiedossa. Asiantuntija-arviot paperittomien määrästä vaihtelevat noin 500-3000 henkilön välillä. Paperittomista suuri osa oleskelee pääkaupunkiseudulle. Ainakin Helsingissä järjestetään paperittomille hätämajoitusta kunnan, seurakuntien ja järjestöjen yhteistyöllä. Hätämajoitusta järjestetään myös Euroopan unionin alueen liikkuvalla väestöllä.

Varsin uutena ilmiönä on viimeisten vuosien aikana asunnottomuustyössä törmätty myös sisäilmakodittomuuteen. Asiasta on saatavilla varsin vähän tutkittua tietoa, eikä sisäilmasta sairastuneiden määrästä ja sairastumistyypeistä ole koottu virallisia tilastoja Suomessa. Erilaisten epävirallisten arvioiden mukaan Suomessa on tuhansia sisäilma- ja ympäristöperäisiin tekijöihin sairastunutta henkilöitä, joista osa ei pysty asumaan kodissaan ja on vailla vakituista itselleen soveltuvaa asuntoa. Sisäilmasta sairastuneiden tilanteesta lisätietoa saa mm. Homepakolaiset ry kautta <http://www.homepakolaiset.fi/index.html>

⁵ [http://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2017\(46192\)](http://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2017(46192))

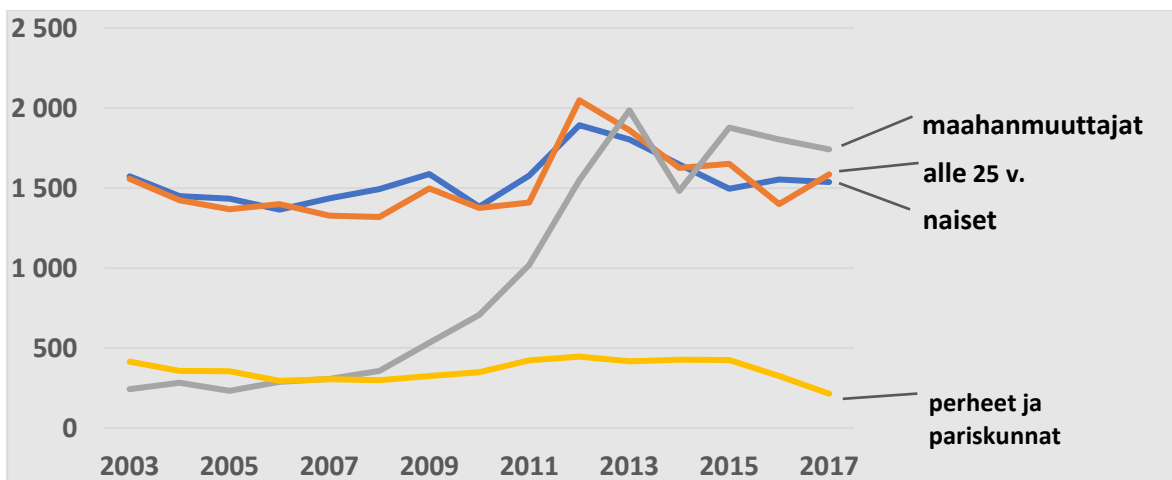
⁶ www.socialstyrelsen.se/publikationer2017/2017-11-15/Sidor/default.aspx#

Kuva 6. Asunnottomien määrä 1987–2017. ARA tilastoja.

Ohjelmakaupungeille vuosittain tehtävän seurantakyselyn mukaan vuonna 2017 uusia asunnottomia oli reilusti yli puolet asunnottomista. Kyselyyn vastanneiden arvioin mukaan uudet asunnottomat olivat hyvin heterogeeninen ryhmä ihmisiä eri väestöryhmistä. Nuoria oli ryhmässä kohtalaisen paljon, mutta myös iäkkäiden määrä näytti kasvavan. Iso osa uusista asunnottomista majaili tuttavien ja sukulaisten luona, usein heillä oli myös luottotietomerkitöjä ja maksamattomia vuokratästejä.

Rikosseuraamuslaitoksen seurantatietojen mukaan vuoden 2017 aikana vankilasta vapautui asunnottomaksi 472 vankia, eli noin 18 % vapautuneista. Eniten vankeja vapautui asunnottomaksi Helsinkiin 129 vankia. Vakituinen asunto oli noin puolella vapautuneista. Merkille pantavaa on, että asumistieto puuttui 28 % vapautuneista. Tähän ryhmään kuului todennäköisesti iso osa ns. lyhytaikaisvangeista. On siis todennäköistä, että asunnottomana vapautuvien määrä oli edellä kuvattua selvästi isompi. Asunnottomuustiedot kerättiin vapautumissuunnitelmista.

Kuva 7. Asunnottomuus eri ryhmissä 2003–2017. ARA tilastoja.

KUNTA	Ei		Vakituinen asunto		Kuntoutusyksikkö		Puuttuva tieto	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Espoo	24	13 %	78	43 %	15	8 %	63	35 %
Helsinki	129	18 %	282	39 %	51	7 %	263	36 %
Vantaa	34	15 %	106	46 %	14	6 %	78	34 %
Hyvinkää	9	28 %	15	47 %	1	3 %	7	22 %
Joensuu	11	19 %	32	55 %	5	9 %	10	17 %
Jyväskylä	19	13 %	93	61 %	5	3 %	35	23 %
Kerava	5	19 %	8	29 %	3	11 %	11	40 %
Kouvola	9	14 %	46	73 %	1	2 %	7	11 %
Kuopio	12	15 %	45	54 %	2	2 %	24	29 %
Lahti	19	16 %	73	62 %	5	4 %	21	18 %
Lappeenranta	7	18 %	22	55 %	1	3 %	10	25 %
Mikkeli	4	10 %	27	69 %	1	3 %	7	18 %
Oulu	30	19 %	82	53 %	4	3 %	40	26 %
Pieksämäki	3	10 %	24	80 %	0	0 %	3	10 %
Pori	12	14 %	56	64 %	2	2 %	17	20 %
Rauma	6	18 %	18	55 %	2	6 %	7	21 %
Rovaniemi	10	27 %	23	62 %	0	0 %	4	11 %
Seinäjoki	6	15 %	29	73 %	0	0 %	5	13 %
Tampere	56	23 %	115	47 %	18	7 %	55	23 %
Turku	58	27 %	87	41 %	14	7 %	55	26 %
Vaasa	9	19 %	25	53 %	4	9 %	9	19 %
Yht.	472	18 %	1286	49 %	148	6 %	731	28 %

Taulukko 3. Asunnottomana vapautuneet vangit isommissa kaupungeissa vuonna 2017. RISE seurantatietoja.

Yli puolet Suomen asunnottomista oli Helsingissä. Helsingissä oli myös eniten asunnottomia suhteessa väkilukuun 0,6 %. Koko maassa asunnottomia suhteessa väkilukuun oli keskimäärin 0,14 %.

Pääkaupunkiseudulla asunnottomuus väheni kaikissa suurissa kaupungeissa, eli Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla. Turussa asunnottomien määrä kasvoi 117 henkilöllä. Asunnottomuus kasvoi myös Kuopiossa, Nurmijärvellä, Oulussa ja Porissa. Pitkäaikaisasunnottomuus laski suurimmassa osassa isoista kaupungeista.

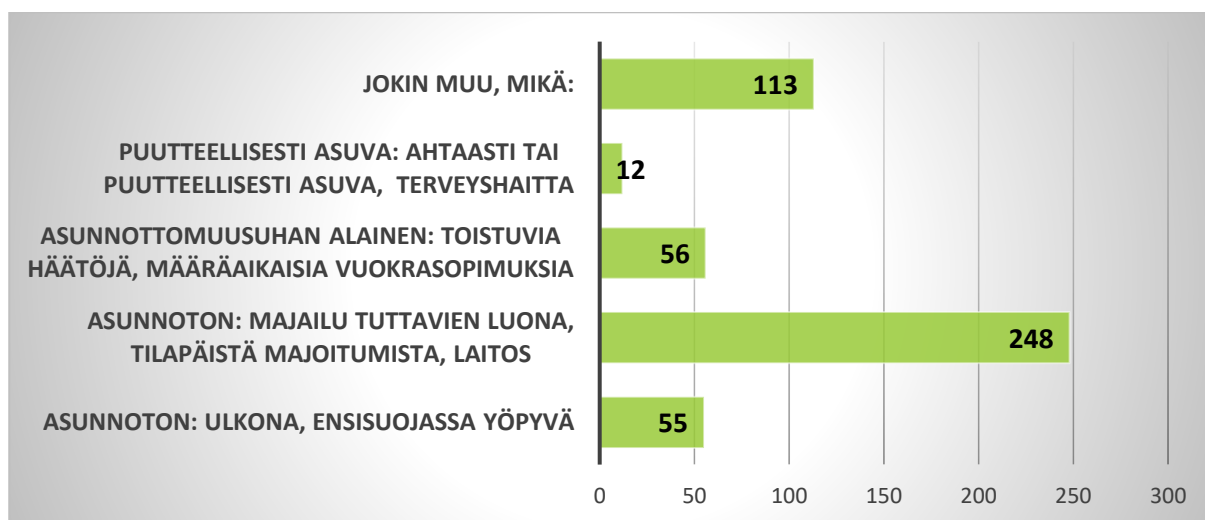
5.2. KOLME NELJÄSTÄ ASUNNOTTOMIEN PALVELUJEN ASUKKAASTA ONNISTUI ASUMISESSA

Asumisen onnistumisen arviointi perustuu seurantaan, jolla kerätään ohjelmakaupungeista tilastotietoa asunnottomien asumispalveluihin tulleiden asukkaiden asunnottomuustaustasta sekä erityisesti asukkaiden asumisen onnistumisesta. Seurantamalli on kuvattu tarkemmin kappaleessa 3.3.

Asiakaskohtainen asumisen seuranta – miten asuminen onnistuu?

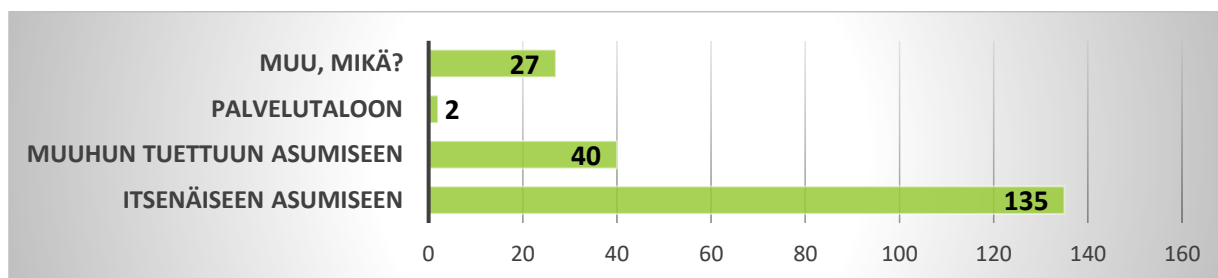
Vuosien 2016-2017 aikana tulotiedot (tulolomake) täytettiin 488 asukkaasta. 80 % asukkaista oli miehiä. Alaikäisiä lapsia oli ainakin 25 %:lla asukkaista, toki lapset asuivat pääosin muualla. Alle 29-vuotiaita asunnottomien asumispalveluihin tulleista oli 23 %. Ennen palveluun tuloa reilu 10 % asukkaista majaili

ensisuojassa tai ulkona. Tuttavien luona tai laitoksissa asui tilapäisesti reilu 50 % palveluun tulleista. Asukkaista 37 % muutti palveluun tullessaan hajautettuun asumiseen (esim. tukiasunto) ja 63 % asumisyksikköön.

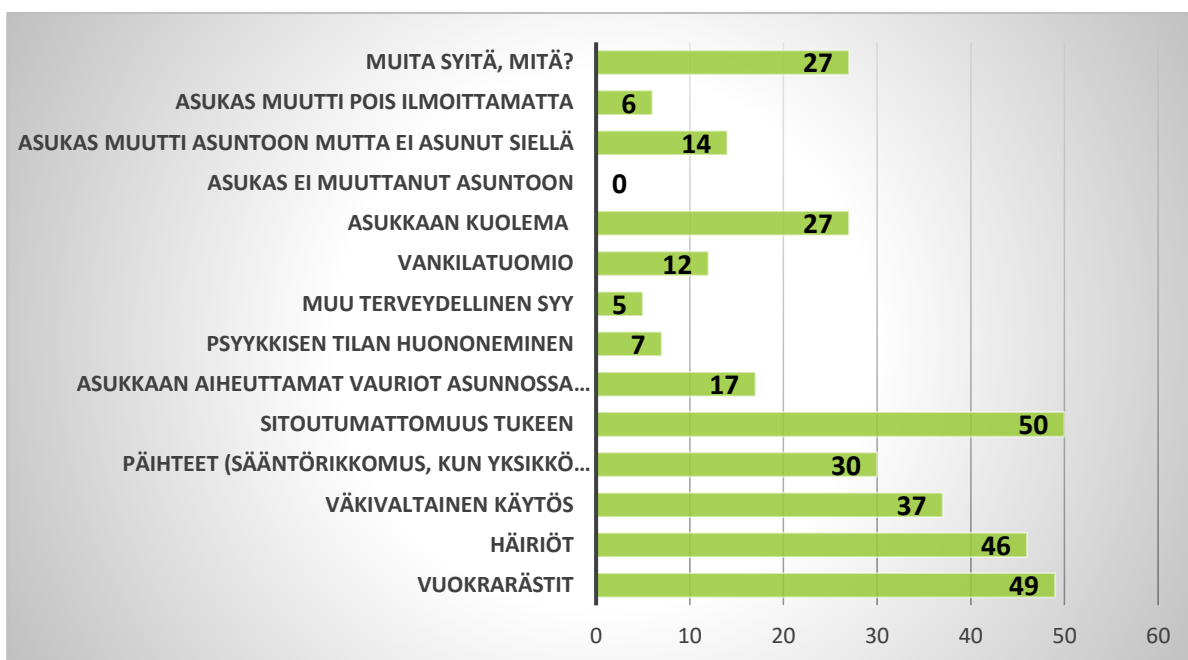
Kuva 8. Asunnottomien palvelujen asukkaiden ensisijainen asumismuoto ennen palvelua, n=488. Ohjelman asiakaskohtaisia seurantatietoja.

Vuosien 2016-2017 aikana palvelun päätti ja poismuuttolomake täytettiin 396 asukkaan kanssa. 44 % kohdalla asukkaista tukijakso kesti alle yhden vuoden (n=174). 1-2-vuotta palvelussa asui 20 % asukkaista ja 2-3 vuotta noin 13 % asukkaista. Palvelun päättäneistä suurin osa oli 29-65-vuotiaita. Alle 29-vuotiaita heistä oli 14 % ja yli 60-vuotiaita noin 6 %. Suunnitellusti palvelun päätti 203 asukasta vuosina 2016-2017. Heistä suurin osa muutti itsenäiseen asumiseen (135 asukasta). Muualle tuettuun asumiseen muutti 40 asukasta ja palvelutaloon kaksi asukasta. Muiden osalta muuttotieto puuttui.

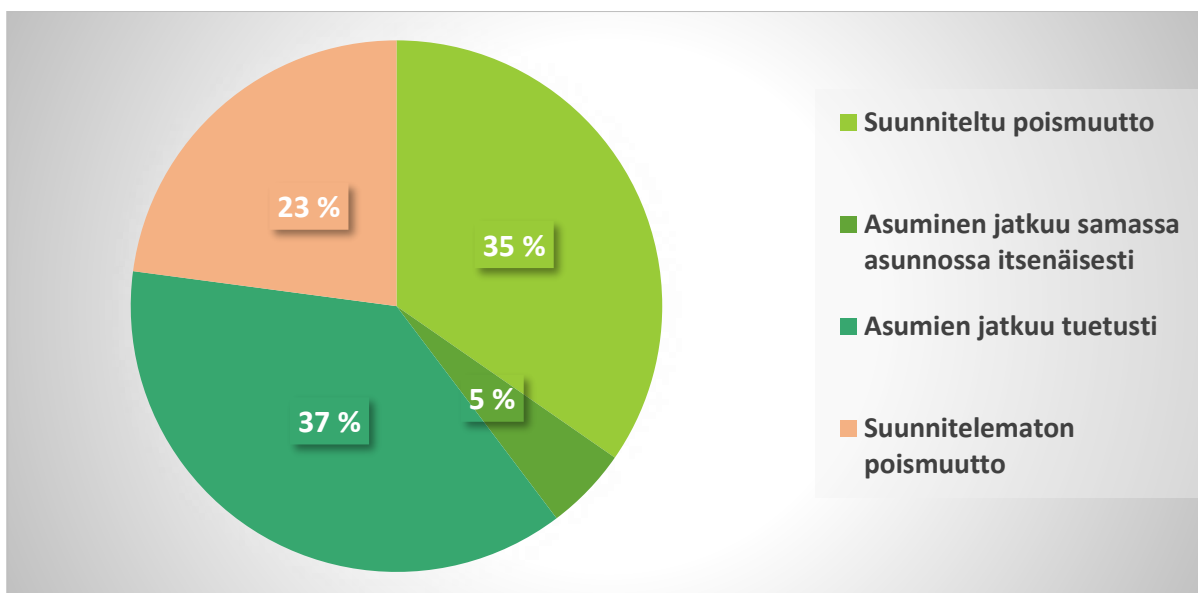
Kuva 9. Suunniteltu muutto, minne asukas muutti tukijakson jälkeen. Ohjelman asiakaskohtaisia seurantatietoja.

Suunnittelemattomasti palvelun päätti 190 asukasta vuosina 2016-2017. Useimmin mainitut syyt suunnittelemattomaan poismuuttoon olivat sitoutumattomuus tukeen, vuokraträstit ja häiriöt.

Kuva 10. Suunnittelemattoman poismuuton syyt, luvut ovat vastauksien määriä, eivät henkilöitä. Ohjelman asiakaskohtaisia seurantatietoja.

Vuosien 2012-2017 aikana poismuuttotiedot täytettiin kaikkiaan 1 774 asukkaasta. Vertaamalla em. poismuuttotietoja samalla aikajaksolla palveluun tulleiden määrään (tulolomakkeita 2 757) arvioitiin asunnottomien asumispalvelujen asukkaiden asumisen onnistumista ohjelmakausien aikana. Vertailun mukaan noin 77 % asukkaista onnistui asumisessaan (asukas muutti suunnitellusti pois, asuminen jatkui ilman tukea tai tuetusti). Noin 23 % asukkaista muutti pois suunnittelemattomasti.

Kuva 11. Arvio asunnottomien asumispalvelujen asukkaiden asumisen onnistumisesta vuosien 2012-2017 aikana. Kuolleet 128 henkilöä poistettu asumisen onnistumisen seurantatilastosta. Paavo 2 ja AUNE-ohjelmien asiakaskohtaisia seurantatietoja.

On hienoa, että kolme neljästä asunnottomien palvelujen asukkaasta onnistuu asumisessaan, se kertoo osaltaan asunnottomuustyön kehittymisestä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Asunnottomuuden uusiutumisen ehkäisemiseen tulee kuitenkin aktiivisesti etsiä uusia työmuotoja ja levittää hyviksi havaittuja käytäntöjä. Mielekkään arjen tekemisen mahdollisuuksien tarjoamisesta osana asunnottomien asumispalveluja on hyviä kokemuksia. Toimijoiden kouluttaminen tunnistamaan entistä paremmin neuropsykiatrisista oireyhtymistä kärsivien erityistarpeita ja soveltamaan autistisen ajattelun periaatteita työssään voisi olla yksi keino turvata asumisen onnistumista.

5.3. YHTEISKEHITTÄMÄLLÄ UUSIA TOIMINTAMALLEJA JA TUOTTEITA

Ohjelmassa on panostettu toimijoiden verkottamiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun.

Todennäköisesti osittain tästä syystä vuosien 2016-2017 aikana tuotettiin myös joukko mielenkiintoisia uusia toimintamalleja, tuotteita ja toimintaa tukevia rakenteita.

Asunto ensin-laatusuositukset laadittiin yhteistyössä laajan toimijaverkon kanssa vuosina 2016–2017. Keskeisenä foorumina toimi Verkostokehittäjät -hankkeen laaja asiantuntijatiimi, jossa oli mukana parisen kymmentä asunnottomuustyön toimijaa kunnista, järjestöistä ja säätiöistä eri puolelta Suomea kokemusasiantuntijat mukaan lukien. Käytännön asiakastyössä kaivattiin konkreettisia ohjeita asunto ensin-periaatteen soveltamisesta ja toisaalta myös kyseenalaistettiin joidenkin periaatteiden soveltamisen tarkoituksenmukaisuutta. Palautteen pohjalta käynnistettiin kehittämisprosessi, jossa laadittiin yhdessä asunto ensin-laatusuositukset. Suosituksia on kaikkiaan 25 kappaletta ja ne on jaettu viiteen luokkaan 1) Asunto ensin -mallin rakenne 2) Itsenäisen asumisen mahdollistaminen, asumisen ja palveluiden eriyttäminen 3) Valinnanvapaus ja vaikutusmahdollisuudet 4) Kuntoutuminen ja voimaantuminen, sekä 5) Yhteiskuntaan ja yhteisöihin integroituminen. Suositukset ovat ennen kaikkea kehittämisen väline ja kehittämistyötä tukemaan käynnistettiin keväällä 2018 asunto ensin-koulutuksien sarja. Suositukset löytyvät täältä: <http://asuntoensin.fi/assets/files/2017/10/Laatusuositukset.pdf>

Yksi mielenkiintoisimmista uusista tuotteista on Riskivakuutus-hankkeessa vuosina 2016-2017 kehitetty ja pilotoitu uusi vakuutustuote **huoneistoturvakvakuutus**. Hanketta koordinoi Viadia Pirkanmaa, rahoitti ympäristöministeriö ja keskeinen toteutuskumppani oli LähiTapiola Pirkanmaa. Vakuutuksella edistetään luottotietonsa menettäneiden kansalaisten mahdollisuuksia saada vuokra-asunto ja vuokranantajien halukkuutta vuokrata asuntonsa. Vakuutuksen ottaa vuokranantaja ja se korvaa esimerkiksi asunnon kiinteille sisustuksille aiheutetut ilkeivaltavahingot sekä kolmannelle osapuolelle aiheutetut tuottamukselliset vahingot, kuten esimerkiksi taloyhtiöiden kiinteistövuokruutuksen ulkopuolelle jäävät vesivahingot. Reilun vuoden pilottiin osallistui 19 yhteisöä, joiden omistuksessa tai välivuokruuksessa oli 1 392 tuetun asumisen piirissä olevaa valtion tukemaa vuokra-asuntoa. Pilotin aikaiset vahinkokustannukset olivat varsin kohtuulliset suhteessa hankkeessa mukana olleeseen laajaan asuntokantaan ja tuen kannalta vaativaan asukasryhmään. LähiTapiola vakiinnutti vakuutuksen vuoden 2018 alusta alkaen ja avasi tuotteen myynnin kaikille vuokranantajille. Pilotti osoitti, että julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyö voi synnyttää merkittäviä tuloksia yhteiskunnallisesti polttavissa ongelmissa. Onnistunut yhteistyö edellytti mukana olevien tahojen erilaisten intressien, roolien ja osaamisen aitoa hyödyntämistä kokonaisuuden eduksi. Huoneistoturvakvakuutuksella on todennäköisesti pystytty motivoimaan yksityisiä vuokranantajia asuntojen vuokraamiseen asunnottomille ja luottotietonsa menettäneille.

http://asuntoensin.fi/assets/files/2016/12/Esite_Huoneistoturvakvakuutus_A4.pdf

Osana Oman muotoinen koti- hanketta toteutettiin Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston Laajasalossa sijaitsevassa palvelutalo Rudolfissa **nuorten ja vanhusten yhteisasumiskokeilu**. Nuoret muuttivat palvelutaloon alkuvuodesta 2016 ja saivat vähennystä vuokraansa viettämällä aikaa yhdessä vanhusten kanssa 3–5 tuntia viikossa. Yhteinen aika oli seurustelua asukkaiden kanssa tai toimintaa ryhmissä. Yhteisessä olemisessa painottuivat arjessa tapahtuvat kohtaamiset. Kokeilu herätti laajaa kiinnostusta ja nuoret muuttivat palvelutaloihin myös Espoossa, Oulussa, Rovaniemellä ja Vantaalla. Marraskuussa 2017 Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto päätti jatkaa toimintaa vuoden 2019 loppuun saakka ARAn myönteisen kannan ja hyvien kokemusten vuoksi.

Vuoden 2018 alussa ARA avasi **uuden avustushaun vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemiseen**. Avustus liittyy kolmivuotiseksi suunniteltuun ASTA-kokeiluhankkeeseen, johon on varattu vuoden 2018 talousarviossa 1 M€ siirtomääräraha. Avustusta voivat hakea asunnottomuusohjelmissa mukana olleet tai olevat kunnat, kuntayhtymät ja kuntien vuokratyöyhtiöt. Avustus voi olla enintään 50 % toiminnan hyväksyttävistä kuluista. Avustuksella voidaan tuottaa jalkautuvaa talous- ja asumisneuvontaa myös yksityisten vuokranantajien asunnoissa asuville asukkaille.

5.4. SUOMALAISTA ASUNNOTTOMUUSTYÖTÄ ARVOSTETAAN MAAILMALLA

Feantsan ja Fondation Abbé Pierren kokoaman raportin Overview of Housing Exclusion in Europe 2018⁷ mukaan Suomi oli ainoa EU-maa, jossa asunnottomuus laski vuonna 2017. Esimerkiksi Tanskassa asunnottomuus kasvoi edellisvuodesta noin 8 % ja Englannissa peräti 169 %. Vaikka asunnottomuus on Suomessa laskenut jo viisi vuotta peräkkäin kasvaa asunnottomuus Euroopassa huolestuttavasti. On siis perusteltua nostaa asunnottomuuden kitkeminen entistä vahvemmin myös EU-tason tavoitteeksi. Myönteisiä päätöksiä asunnottomuuden vähentämiseksi on EU:ssa myös tehty. Euroopan parlamentti hyväksyi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin⁸ keväällä 2017. Pilarin kolmannen luvun kohdassa 19 linjataan sosiaalisesta asuntotuotannosta ja kodittomille annettavasta asumisavusta. Vaikka linjaukset ovat varsin yleisellä tasolla, velvoittavat ne jäsenmaita kiinnittämään huomiota kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuteen ja asunnottomien tilanteen parantamiseen. Jäsenmaiden on myös raportoitava edistymisestään em. asioissa osana vuosittaista maaraporttia. Pian käynnistyvä Suomen EU-puheenjohtajakausi tarjoaa loistavan tilaisuuden Suomelle nostaa esiin asunnottomuuskysymystä EU-tasolla ja esitellä ratkaisuja, joilla olemme kyenneet vähentämään asunnottomuutta. Suomi voisi puheenjohtajamaana toimia esim. asunnottomuustyötä käsittelevän korkean tason tapaamisen koolle kutsujana.

Y-Säätiöllä on tärkeä rooli eurooppalaisen asunnottomuustyön kehittämisessä ja laajemminkin kansainvälisessä asunnottomuustoimijoiden yhteistyössä. Säätiö on jäsenenä eurooppalaisessa asunnottomien asiaa ajavassa kattojärjestö Feantsassa. Suomesta Feantsan jäseniä ovat myös Helsingin Diakonissalaitos, Vailla vakinaista asuntoa ry ja Nuorisotasuntoliitto. Y-säätiö perusti yhdessä Feantsan kanssa vuonna 2016 myös Housing First Europe Hub verkoston⁹. HUB kokoaa yhteen eurooppalaisia asunnottomuustoimijoita jakamaan tietoa, kouluttautumaan ja tekemään selvityksiä yhdessä. Vuonna 2017 Y-Säätiö julkaisi käsikirjamaisen A Home of Your Own -teoksen¹⁰ englanniksi. Kirja vastaa kysymyksiin siitä, millaisilla toimilla asunnottomuus on saatu Suomessa vähenemään. Onnistuneen asunnottomuustyön avaimena julkaisussa nostetaan esiin ennen kaikkea toimijoiden yhteinen

⁷ <http://www.feantsa.org/en/report/2018/03/21/the-second-overview-of-housing-exclusion-in-europe-2017>

⁸ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_fi.pdf

⁹ <http://housingfirsteurope.eu/>

¹⁰ <https://ysaatio.fi/en/housing-first-finland/a-home-of-your-own-handbook>

työskentely saman päämäärän eteen. Kirjan tekoon osallistui säätiön asiantuntijoiden rinnalla laaja joukko asunnottomuustyön eksperttejä eri organisaatioista. Kirjaan haastateltiin myös asunnottomuutta kokeneita ihmisiä.

Suomalaisia toimijoita osallistui aktiivisesti vuosien 2016-2017 aikana useisiin kansainvälisiin työryhmiin ja työpajoihin, joissa etsittiin yhdessä ratkaisuja asunnottomuuden kitkemiseen. Lisäksi Suomessa vieraili kymmeniä asunnottomuustyöstä kiinnostuneita toimijoita ja ryhmiä. Suomalainen asunnottomuustyö kiinnostaa laajasti ulkomailla. Tästä on kiittäminen suomalaisen asunnottomuustyön tuloksellisuutta.

5.5. HÄÄTÖJEN MÄÄRÄ KÄÄNNETTÄVÄ LASKUUN

Häätöjen määrä on yksi ohjelman keskeisiä seurantamittareita. Häätötiedot julkaisee vuosittain Valtakunnanvoudinvirasto osana ulosottolaitoksen tilastoja. Vuodesta 2009 lähtien häätöjen (häätö ja lukkoseppähäätö) määrä on noussut suhteellisen tasaisesti, mutta maltillisesti. Ulosotto Suomessa, ulosottolaitoksen tilastoja vuodelta 2017 julkaisun¹¹ mukaan häätöjä toteutettiin vuonna 2017 peräti 2 201 kappaletta. Määrä on lähes 22 % enemmän kuin vuonna 2016, eli häätöjen määrä kasvoi vuonna 2017 poikkeuksellisen paljon. Huomionarvoista on myös se, että vuonna 2017 vireille tulleista häädöistä päätyi häädön toimeenpanoon noin 31 %, vuonna 2015 noin 26 %. Yhä useampi vireille tullut häätö päättyi siis häädön toimeenpanoon 2017. Toimitettujen häätöjen (häätö, lukkoseppähäätö ja vastaaja muuttanut) määrä kasvoi vuonna 2017 reilun 9 %. Valtakunnanvoudinvirasto päivitti häätöjen tilastointikäytäntöä ja osin myös käyttämänsä terminologiaa vuonna 2017.

Yksi mahdollinen selitys häätöjen määrän huomattavalle kasvulle on toimeentulotuen perusosan maksatuksen KELA siirto, joka toteutettiin vuoden 2017 alussa. Muutosta saattaa osaltaan selittää myös haasteet vuokralaisten oman talouden hallinnassa, mihin viittaa osaltaan myös luottotietomerkitöjen määrän jo jonkin aikaa jatkunut kasvu. Perusteltujen tulkintojen tekeminen vaatii lisätietoja ja asian tarkempaa selvittämistä ja tutkimista. ARA on käynnistänyt asian tarkemman selvittämisen. Tarkennuksia häätötietoihin on luvassa Valtakunnanvoudinviraston tietojärjestelmä uudistuksen myötä vuodesta 2019 alkaen.

Jotta asunnottomien määrään väheneminen voi jatkua, täytyy meidän löytää keinoja kääntää häätöjen määrä laskuun. Asumisen turva on kyettävä varmistamaan entistä paremmin myös häätöuhkatilanteissa. Ohjelman seurantakyselyn mukaan vuonna 2017 ohjelmakaupungeissa työskenteli 80 asumisneuvojaa ja he estivät lähes 3 000 häätöä. Vuonna 2016 asumisneuvoja em. kaupungeissa työskenteli 65 ja he estivät noin 2 200 häätöä. Asumisneuvontatyötä tulee vahvistaa ja kehittää entisestään. Toimivat ja sujuvat peruspalvelut ovat kuitenkin perusta niin häätöjen ehkäisemisen kuin asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn laajemminkin.

¹¹http://www.valtakunnanvoudinvirasto.fi/material/attachments/vwv2/vwvliitteet/IrJgBnOAx/Ulosotto_Suomessa_2017.pdf

Vuosi	Vireille tulleita häättöjä	Muutos edellisestä vuodesta	Toimeenpantuja häättöjä*	Muutos edellisestä vuodesta
2007	7 899	1,1 %	2 607	-1,1 %
2008	7 328	-7,2 %	1 448	-44,5 %
2009	7 510	2,5 %	1 409	-2,7 %
2010	7 370	-1,9 %	1 411	0,1 %
2011	7 342	-0,4 %	1 499	6,2 %
2012	7 234	-1,5 %	1 519	1,3 %
2013	7 051	-2,5 %	1 654	8,9 %
2014	7 586	7,6 %	1 723	4,2 %
2015	7 016	-7,5 %	1 790	3,9 %
2016	6 598	-6,0 %	1 809	1,1 %
2017	7 000	6,1 %	2 201	21,7 %

Taulukko 4. Vireille tulleiden ja toimeenpantujen häättöjen määrän muutokset vuosina 2007-2017. Sisältää tilastoinnissa luokat "häädetty" ja "lukkoseppähäättö". Ulosottolaitoksen tilastoja.

6. TULEVAISUUDEN HAHMOTTELUA

6.1. SOTE-UUDISTUS HAASTAA ASUNNOTTOMUUSTYÖN

Suunnitelmien mukaan Sote-uudistus on totta vuoden 2020 alusta alkaen. Poliittisesta kiehunnasta huolimatta valmistelutyö etenee. Asunnottomuustyöhön liittyviä kysymyksiä on käsitelty erityisesti maakuntien aikuissosiaalityön valmisteluryhmissä. Uudellamaalla on perustettu myös asumisen tuen alatyöryhmä, joka tekee valmistelutyötä myös asunnottomuustyön osalta. Kaupunkien on hyvä osaltaan varmistaa, että asunnottomuuteen liittyvät kysymykset käsitellään huolella kunkin maakunnan valmistelutyötä tekevissä työryhmissä, sekä luonnollisesti myös osana uudistuksen kokonaisuutta. Asunnottomuuskysymykset liittyvät käytännössä useiden valmistelutyöryhmien työhön. Toinen ehdotukseni on huolehtia siitä, että asunnottomien määrä otetaan yhdeksi tuloksellisuusseurannan mittariksi maakunnassa. Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi asunnottomien määrän yhdeksi strategiatyön seurannan mittariksi keväällä 2018. Häättöjen määrä sopii puolestaan luontevasti yhdeksi HYTE-kertoimen indikaattoriksi. Mitä mitataan, sitä saadaan.

Tuetun asumisen osalta huolta on herättänyt erityisesti välivuokrausasuntojen (sosiaalitoimen erityisesti kunnan vuokrataloyhtiöiltä vuokraama asuntokanta tukityöhön) kohtalo uudistuksessa. Siirtyvätkö asunnot uudistuksessa maakunnalle ja miten tuki kyseisten asuntojen asukkaille käytännössä järjestetään? Kysymyksestä keskusteltiin mm. ohjelman yhteistyö- ja seurantaryhmässä 15.2.2018. Ratkaisevaa näyttää olevan se, mikä on asiakkaan palvelun sisältö palvelusopimuksen mukaan. Eli kuuluuko henkilön palveluun asunto vai ei. Mikäli asunto on osa palvelua, se siirtynee maakunnalle, siis käytännössä Maakuntien tilakeskukselle. Mikäli asunto ei ole osa palvelua, vuokranantaja ei muutu, mutta palvelun tuottaja hyvin todennäköisesti kuitenkin muuttuu. Uudistuksen jälkeen palvelusta vastaa maakunta, ei enää kaupunki. Tilanteen mukaan toimijolla on lupa käyttää myös yksilöllistä harkintaa. Toivottavasti harkintaa käytetään ennen kaikkea asiakkaan eduksi niin, että asukas saa tarvitsemansa palvelut sujuvasti ja voi jatkaa halutessaan asumista samassa asunnossa, myös tukijakson jälkeen.

Edellä avattu esimerkki kuvaa hyvin näköpiirissä olevan muutoksen luonnetta asunnottomuustyön näkökulmasta. Toimijoita on useita, osa uusia (kuten Maakuntien tilakeskus) ja osa ns. vanhoja tuttuja. Kullakin toimijalla on omat intressinsä, ohjausmekanisminsa ja rajoitteensa. Lainsäädäntö ja ohjeet antavat raamit, joita tulkitaan osittain eri tavoin tulkitsijasta riippuen. Tilanteen myös vaihtelevat paikasta ja asiakkaasta riippuen. Yksi standardiratkaisu ei toimi kaikissa tilanteissa. Tapauskohtaista harkintaa voidaan käyttää, mikä on hyvä asia. Mutta kenen tarpeet ohjaavat harkintaa? Miten tässä toimijoiden, resurssien ja tehtävien uusjaossa huolehditaan asiakastarpeiden maksimaalisesta toteutumisesta? Miten erityisesti niiden osalta, joiden valmiudet huolehtia itsestään ja asioistaan ovat heikoimmat? Tarkentavaa keskustelua tämänkin kysymyksen yksityiskohdista tulee jatkaa kaikkien osapuolten kesken, niin Maakuntien tilakeskuksen, sosiaali- ja terveysministeriön, ympäristöministeriön, kaupunkien, asunnottomuustoimijoiden, ohjelman vastuutoimijoiden sekä asunnottomien itsensä ja heitä edustavien kokemusasiantuntijoiden kesken.

Uskon että muutama vuosi Sote-uudistuksen jälkeen olemme kyenneet löytämään tyydyttävät ratkaisut edellä kuvattuihin kysymyksiin. Se on mahdollista, mikäli aidosti etsimme asiakasta parhaiten palvelevia ratkaisuja. Huolissani olen erityisesti siitä, miten muutosprosessi hallitaan. Toimeentulotuen perusosan maksatus siirrettiin KELAn tehtäväksi vuoden 2017 alussa. Kannatettava uudistus, joka pitkällä aikavälillä osoittautunee hyväksi ratkaisuksi. Mitä tapahtui toimeenpantujen häätöjen (lukkoseppä häätö ja häätö) määrälle vuonna 2017? Häätöjen määrä kasvoi lähes 22 %. Vaikka häätöjen määrän merkittävälle kasvulle on todennäköisesti useita selittäviä tekijöitä, on hyvin mahdollista, että toimeentulotuen KELA siirron käytännön toteutukseen liittyneet haasteet johtivat monen asukkaan kannalta kestävämpiin viivästyksiin, palvelujen aukkoihin putoamisiin ja lopulta myös häätöihin, jotka sujuvalla yhteistyöllä olisi ollut estettävissä. Sote-uudistus on mittakaavaltaan aivan eri luokan uudistus edellä kuvattuun esimerkkiin verrattuna. Siitä voidaan kuitenkin ottaa opiksi. Ei riitä, että Sote-uudistus pitkällä aikavälillä osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi. Uudistusprosessi on myös toteutettava niin, että myös ne, joiden valmiudet huolehtia itsestään ovat heikoimmat, eivät joudu maksamaan muutosprosessista kohtuutonta hintaa. Muutosprosessin hallittuun toteutukseen on osoitettava riittävästi resursseja ja asiakkaiden tarpeiden on ohjattava toteutusta toiminnan kaikilla tasoilla. Kukaan ei saa ajautua asunnottomaksi hallinnon uudistuksen toimeenpanon takia.

6.2. ASUNNOTTOMUUSTYÖ JATKUU JA KEHITTYÄ

Ohjelman koordinaatioryhmä kävi kokouksessaan 6.2.2018 väliarviointikeskustelun nostoen samalla esiin onnistumisia ja jatkotyön painopisteitä. Koordinaatioryhmän arvion mukaan ohjelman selkeitä onnistumisia ovat toistaiseksi olleet mm.:

- STEAn merkittävä rahoitus niin asuntojen hankintaan kuin myös asunnottomuustyön kehittämishankkeisiin
- 40 hankkeen sitoutuminen mukaan asunnottomuuden kitkemiseen
- Ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön strategisen ajattelun käynnistyminen erityisesti AKU-hankkeessa mukana olevissa kaupungeissa
- Asumisneuvontatyön vahvistuminen ja uusi ARA-rahoitusmuoto vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisyyn
- Velka- ja talousnäkökulman vahva mukaantulo asunnottomuustyöhön

Jatkotyön painopisteinä koordinaatioryhmä nosti esiin mm.:

- Tarpeen parantaa kohtuuhintaisten vuokra-asuntoja saatavuutta ohjelmakaupungeissa

- Monialaisten liikkuvien tukimuotojen edelleen kehittämisen
- Asunnottomuustyön jatkoratkaisujen valmistelun laajassa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa, asunnottomuustyö tarvitsee myös tulevaisuudessa valtakunnan tason koordinaatiota.

Ohjelman johtamisesta vastaava poikkihallinnollinen ohjaus- ja yhteistyöryhmä puolestaan evästi kokouksessaan 15.2.2018 jatkotyöskentelyssä kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- Jotta asunnottomuustyön tarpeet ja näkökulmat huomioidaan Sote-uudistuksen valmistelussa ja täytäntöönpanossa riittävän hyvin tulee keskustelua sosiaali- ja terveystieteiden, maakuntien ja maakuntien tilakeskuksen kanssa jatkaa aktiivisesti
- Nuorten asunnottomuuden ehkäisyn tehostamiseen
- Paperittomien määrän ja asumistilanteen selvittämiseen
- Säännölliseen yhteydenpitoon asunnottomuustoimijoiden kanssa asunnottomuustyön jatkoratkaisujen suunnittelussa.

Pääministeri Sipilän asettama eriarvoisuutta käsitellyt työryhmä jätti loppuraporttinsa 21.3.2018.

Raportti sisälsi ehdotuksen myös asunnottomuustyön jatkoratkaisuksi. Työryhmä mm. ehdotti, että käynnistetään MAL-sopimukseen kuuluvana ohjelmallisena kokonaisuutena asunnottomuuden puolittamisohjelma vuosille 2019-2023. Työryhmän ehdotus on kannatettava. Maamme hallitus ilmaisi kevään kehysriihikeskustelujen yhteydessä myös tahtovansa puolittaa asunnottomien määrä vuoteen 2022 mennessä. Loistava tavoite! Siihen pääseminen vaatii kuitenkin todella paljon käytännön työtä, kohdennettuja resursseja, sekä tahon, joka ottaa vastuun kokonaisuudesta. Asunnottomuustyö siis jatkuu AUNE-ohjelman jälkeen tavalla tai toisella.

LIITTEET:

Liite 1. Koordinaatioryhmän kokoonpano

OHJELMAN KOORDINAATIORYHMÄ 1.1.2018

Jarmo Linden, Asumisen rahoitus -ja kehittämiskeskus ARA (pj.)

Tuula Tiainen, Ympäristöministeriö

Hanna Dahlmann, Asumisen rahoitus -ja kehittämiskeskus ARA

Sina Rasilainen, Asumisen rahoitus -ja kehittämiskeskus ARA

Heidi Lind, Rikosseuraamuslaitos

Maritta Närhi, Tampereen kaupunki

Taru Neiman, Helsingin kaupunki

Juha Kaakinen, Y-Säätiö

Sari Timonen, Y-Säätiö

Jenni Eronen, Vailla Vakinaista Asuntoa ry

Sanna Tiivola, Vailla Vakinaista Asuntoa ry

Saara Autio, Nuorisoasuntoliitto ry

Jari Karppinen, AUNE -ohjelma (siht).

Liite 2. Asumisen onnistumisen seurantalomakkeet

AUNE ASUKASKOHTAINEN TULOLOMAKE

1. Lomakkeen täyttäjätiedot

Sähköpostiosoite, Lomakkeen täyttäjän nimi

2. Kaupunki

Espoo, Helsinki, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Oulu, Pori, Tampere, Turku, Vantaa, muu

3. Asumismuoto

Asumispalveluyksikkö ja yksikön nimi, Hajautettu asuminen

4. Asukkaan ikä

Alle 29 vuotta, 29-65 vuotta, Yli 65 vuotta

5. Asukkaan sukupuoli

Mies, Nainen

6. Onko asiakkaalla alaikäisiä lapsia (joko huollettavia tai ei)?

Ei/ei tietoa, On 1, On 2, On 3, Enemmän kuin 3

7. Ensisijainen asumismuoto ennen palveluun tuloa

- Ulkona/ensisuojassa yöpyvä
- Asunnoton (esim. majailua tuttavien, sukulaisten luona, tilapäistä majoittumista, laitoksessa, koska ei voida kotiuttaa, vankilasta ilman asuntoa vapautuva)
- Asunnottomuusuhan alainen (esim. toistuvia häätöjä, määräaikaista vuokrasopimuksia tms.)
- Puutteellisesti asuva (esim. ahtaasti asuva, puutteellisesti varustettu asunto, terveyshaitta)
- Jokin muu, mikä

8. Asunnottomuuden kesto ja toistuvuus yhteensä

Viimeisen noin 3 vuoden aikana, jos tiedossa. Kirjoita kesto vuosina siten, että myös kuukaudet on ilmoitettu vuosina.

Esimerkki: Asukas on ollut asunnottomana yhteensä kahdeksan kuukautta. Katso alla olevasta taulukosta, paljonko kahdeksan kuukautta on vuosina ja kirjoita tämä lomakekenttään: 0,67.

Esimerkki 2: Asukas on ollut asunnottomana yhteensä kaksi vuotta ja viisi kuukautta. Katso alla olevasta taulukosta, paljonko viisi kuukautta on vuosina, lisää tämä kahteen vuoteen ja kirjoita sitten vastaus lomakekenttään: 2.41.

1 kk = 0.08 vuotta, 2 kk = 0.17 vuotta, 3 kk = 0.25 vuotta, 4 kk = 0.33 vuotta, 5 kk = 0.41 vuotta, 6 kk = 0.5 vuotta, 7 kk = 0.58 vuotta, 8 kk = 0.67 vuotta, 9 kk = 0.75 vuotta, 10 kk = 0.83 vuotta, 11 kk = 0.92 vuotta

Kuinka monta kertaa ollut asunnottomana

9. Tarvittaessa voit kuvata asunnottomuuden kestoja tähän

10. Tarvittaessa voit täydentää tai tarkentaa tähän omin sanoin

AUNE ASUKASKOHTAINEN POISMUUTTOSEURANTALOMEKE

1. Lomakkeen täyttäjätiedot

Nimi, Sähköpostiosoite

2. Kaupunki

Espoo, Helsinki, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Oulu, Pori, Tampere, Turku, Vantaa, muu

3. Asumispalvelun tiedot.

Asumisyksikkö, Hajautettu asuminen

4. Asukkaan ikä

alle 29 vuotta, 29-65 vuotta, yli 65 vuotta

5. Asukkaan sukupuoli

Mies, Nainen

6. Tukijakson kesto yhteensä (Täytä vaikka asuminen jatkuisi toisessa asumispalvelussa ja tuessa suunnitellusti)

Esimerkki: Tukijakson kesto on kahdeksan kuukautta. Katso alla olevasta taulukosta, paljonko kahdeksan kuukautta on vuosina ja kirjoita tämä lomakekenttään: 0.67.

Esimerkki 2: Tukijakson kesto on kaksi vuotta ja viisi kuukautta. Katso alla olevasta taulukosta, paljonko viisi kuukautta on vuosina, lisää tämä kahteen vuoteen ja kirjoita sitten vastaus lomakekenttään: 2.41.

1 kk = 0,08 vuotta, 2 kk = 0.17 vuotta, 3 kk = 0.25 vuotta, 4 kk = 0.33 vuotta, 5 kk = 0.41 vuotta, 6 kk = 0.5 vuotta, 7 kk = 0.58 vuotta, 8 kk = 0.67 vuotta, 9 kk = 0,75 vuotta, 10 kk = 0.83 vuotta, 11 kk = 0.92 vuotta

7. Asumisen/tuen päättymisen (valitse yksi seuraavista vaihtoehdoista)

- Suunniteltu poismuutto (sekä tuen jatkuessa että itsenäiseen asumiseen muuttaessa)
- Asuminen jatkuu itsenäisesti samassa asunnossa
- Suunnittelematon poismuutto (esim. asumisen keskeytyminen hädän, vuokrasopimuksen purun tms. takia), pois muuton syy:

8. Suunniteltu poismuutto: Minne asukas muutti?

itsenäiseen asumiseen, muuhun tuettuun asumiseen, palvelutaloon muu, mikä?

9. Suunnittelematon poismuutto (syitä voit vastata useampaan kohtaan)

- Vuokratästit
- Häiriöt
- Väkivaltainen käytös
- Päihteet (sääntörikkomus, kun asumispalveluyksikkö on päihteetön)
- Sitoutumattomuus tukeen
- Asukkaan aiheuttamat vauriot asunnossa (esim. tulipalon, vesivahingon, juhlinnan tms. seurauksena)
- Psykkisen tilan huononeminen
- Muu terveydellinen syy
- Vankilatuomio
- Asukkaan kuolema (tässä tapauksessa voit ohittaa kysymykset 10-12)

- Asukas ei muuttanut asuntoon
- Asukas muutti asuntoon mutta ei juuri asunut siellä
- Asukas muutti pois ilmoittamatta
- Muita syitä, mitä?

10. Vastaa tähän, jos vastasit edelliseen kysymykseen syyksi vuokratästit (ja tiedät miksi asukas ei maksanut vuokraa)

- Rahat ei riitä vuokraan
- Vaikeuksia hoitaa raha-asioita
- Mielen terveysongelma
- Päihdeongelma
- Peliongelma
- Ei hakenut sosiaalietuuksia
- Muu syy, mikä?

11. Suunnittelematon poismuutto, miten vuokrasuhde päättyi?

- määräaikaista vuokrasopimusta ei jatkettu vuokranantajan päätöksellä
- Määräaikaista vuokrasopimusta ei jatkettu vuokralaisen päätöksellä
- Vuokranantaja irtisanoi sopimuksen
- Vuokralainen irtisanoi sopimuksen
- Vuokrasopimus purettiin
- Vuokralainen häädettiin

12. Suunnittelematon poismuutto: Minne asukas muutti?

- Itsenäiseen asumiseen
- Puolison/sukulaisen/kaverin luo
- Palvelutaloon
- Sairaalaan
- Vankilaan
- Jäi asunnottomaksi
- Ei tietoa muu, mikä?

13. Tarkenna tarvittaessa tietoja asukkaan poismuutosta:

14. Arvioi asumisen/tukityön onnistumista (voit halutessasi kuvata tässä toimintatapoja, joista katsot olleen erityisesti hyötyä ja toisaalta voit kertoa myös haasteista, jotka vaikeuttavat tukityön onnistumista).

Liite 3.

AUNE KAUPUNKIKOHTAINEN SEURANTALOMAKE VUOSI 2017

1. Kaupunki

Helsinki, Espoo, Vantaa, Lahti, Tampere, Oulu, Jyväskylä, Kuopio, Pori, Hyvinkää, Kehyskunnat

Muutokset kaupungin asunnottomuustyön vastuutoimijoissa täytetään vain niiltä osin, kun toimijoissa on tapahtunut muutoksia vuoden 2016 seurantakyselyn jälkeen.

2. Asunnottomuustyöstä vastaava johtava viranhaltija

Nimi, sähköposti, puhelin, asema

3. AUNE - yhteyshenkilö

Nimi, sähköposti, puhelin, asema

4. Lomakkeen täyttäjät, mahdollisia lisätietoja varten

5. Asunnottomuustyötä kaupungissa ohjaavan työryhmän jäsenet (täytetään vain, mikäli tiedot

Nimi, sähköposti, puhelin, asema, montako kertaa vuodessa ryhmä kokoontuu sekä mahdollinen vakioajankohta

Ohjelman kohderyhmälle osoitetut asunnot (asunnot kohdennetaan ensisijaisesti asunnottomille ETHOS asunnottomuuden määrittely, sekä henkilöille joilla on akuutti asunnottomuuden riski kaupungin kehittämispainopisteet huomioiden)

6. Uudet asunnot kohderyhmälle 2017 (merkitään ne asunnot, jotka on otettu käyttöön kohderyhmälle 2017)

Rakennetut tai peruskorjatut asunnot 2017

- Yleishyödylliset vuokra-asunnot (kpl)
- Nuorisoasunnot (kpl)
- Asumisyksiköt (kpl)
- Asumisyksiköissä asuntoja (kpl)
- Yhteensä (kpl)

Yksityisiltä vuokranantajilta 2017 välivuokratut asunnot (ensivuokrattu 2017 ja osoitettu kohderyhmälle (kpl))

Muut vuokra-asunnot, esim. järjestöjen ja säätiöiden 2017 hankkimat asunnot kohderyhmälle (kpl)

Yhteensä kaikki uudet asunnot kohderyhmälle yhteensä (kpl)

7. Olemassa olevasta asuntokannasta (ei uudet) kohderyhmälle 2017 osoitetut asunnot

- Kunnallisten vuokraloyhtiöiden osoittamat asunnot (kpl)
- Järjestöjen/säätiöiden osoittamat asunnot (kpl)
- Muut asunnot (kpl)

Yhteensä nykyisestä asuntokannasta osoitetut asunnot(kpl)

Asumisneuvonta

Asumisneuvontatyötä vuoden 2017 aikana päätoimenaan tehneet työntekijät. Asumisneuvojalla tarkoitamme työntekijää, jonka tehtävänä on ensisijaisesti asumisen ongelmatilanteiden ratkominen yhdessä asukkaan ja

isännöinnin kanssa. Tyypillisesti on kyse vuokrarästien ja/tai asumisen häiriötilanteiden ratkaisemista. Asiakkaaksi tullaan yleensä rästi- tai häiriöpuuttumisen kautta.

8. Asumisneuvojen määrä kaupungissa vuonna 2017

- Sosiaalitoimessa työskentelevät asumisneuvojat (kpl)
- Kunnan vuokratyöryhmissä työskentelevät asumisneuvojat (kpl)
- Järjestöissä ja säätiöissä työskentelevät asumisneuvojat (kpl)
- Muualla (yritykset tms.) työskentelevät asumisneuvojat (kpl)

Yhteensä asumisneuvoja (kpl)

Häädöt (häätötiedot saat mm. Valtakunnanvoudinviraston vuosittain julkaisemasta tilastosta).

9. Häädöt kaupungissa vuonna 2017

- Toimeenpannut häädöt kpl (häädetty ja lukkoseppähäätö, Valtakunnanvoudin tilastointikäytäntö)
- Vireille tulleet häädöt kpl (oikeuteen toimitettu häätöhakemus, Valtakunnanvoudin tilastointikäytäntö)
- Asumisneuvonnan estämät häädöt (asumisneuvonnan interventiot, joilla estetty häätöuhan toteutuminen ja turvattu asumisen jatkuminen esim. häätötuomion täytäntöönpano peruttu, vuokravelka/häätöhakemus pois oikeudesta, estetty vuokravelan/häätöhakemuksen lähtö oikeuteen, tuloksellinen maksusuunnitelma vuokrarästien hoitamiseksi tms.)

Asunnottomuuden kehitys

Uusien asunnottomien määrän tilastointi on uusi asunnottomuustyön seurantamittari. Uusien asunnottomien määrän saat vertaamalla tuoreita asunnottomuustietoja edellisen vuoden vastaaviin tietoihin henkilötasolla. Poistamalla edellisenä vuonna asunnottomana olleet saat uusien asunnottomien määrän. Vertailun tekeminen vaatii asunnottoman henkilön tunnistamista eli käytännössä sotu -tietojen käyttöä (esim. sosiaalitoimen ja asuntotoimen viranhaltijat yhdessä voivat tehdä). Kohtalaisen arvion uusien asunnottomien määrästä saat myös vähentämällä pitkäaikaisasunnottomien määrän kaikkien asunnottomien määrästä. Tätä laskutapaa voidaan käyttää tilanteissa, joissa henkilötietojen vertailuun perustuva laskentatapa ei ole mahdollinen. Asunnottomuustiedot löytyvät ARA asuntomarkkinaselvityksestä

10. Uudet asunnottomat kaupungissa 2017

- Asunnottomia (henkilöä)
- Miten uusien asunnottomien määrä on laskettu?
- Millainen on uusien asunnottomien profiili?

11. Asunnottomien erityisryhmät kaupungissa 2017

- Vankilasta asunnottomana kaupunkiin vapautuneet (henkilöä)
- Asunnottomat naiset (henkilöä)
- Asunnottomat nuoret (alle 25 v)

Yhteensä asunnottomia (henkilöä)

12. Asunnottomuuden kokemusasiantuntijat

- Asunnottomuuden kokemusasiantuntijat, jotka ovat työskennelleet päätoimisesti 2017 (henkilöä)
- Tilapäisesti ja/tai osa-aikaisesti vuoden 2017 aikana työskennelleet kokemusasiantuntijat (henkilöä)
- Vapaaehtoiset asunnottomuuden kokemusasiantuntijat 2017 (henkilöä)

Yhteensä kokemusasiantuntijat (henkilöä)

Palvelut

13. Nimeä ainakin yksi toimiva ohjelman aikana kaupungissanne käyttöön otettu uusi asunnottomuutta ehkäisevä toimintatapa, työmuoto tai käytäntö? Mikä siinä on parasta?

14. Miten tuette asunnottomien palvelujen hankinnoissa asunto ensin -periaatteen toteutumista? (esim. asunto ensin-laatusuositusten huomioiminen?)

Toimenpiteet ja tulokset

15. Keskeisimmät kaupungissa vuosien 2016-2017 aikana toteutetut asunnottomuuden ennaltaehkäisytyön toimenpiteet? (esim. mitkä kolme aiesopimukseen kirjattua toimenpidettä on tuloksellisesti toteutettu?)

16. Mihin asunnottomuuden ehkäisyssä kaupungissanne tulee erityisesti panostaa vuosina 2018-2019? (esim. mitkä kolme aiesopimukseen kirjattua tavoitetta vaativat erityistä panostusta tulevaisuudessa?)